శ్రీ భార్గవీనాథ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీహరి చరణారవింద మకరంద బిందాస్వాద నిందిందిరాయమా
న మానసుండును కమ్మవంశపయః పారావార రాకాసు
ధాకరుండును నాగినేని కృష్ణమనాయని తనూభ
వుండు నగు వేంకటకవీంద్ర ప్రణీతంబైన

శ్రీ భారతార్ణవలఘుబోధిని.

ఇదిసరిచూచి

నెల్లూరు జిల్లా వంగోలు తాలూకాలోచేన ఓంద్మనాళ్ళ
గ్రామనివాసుండగు

మహారాజశ్రీ
గుడపూడి శ్రీరాముల నాయనింగారి ప్రోత్సాహముచే
వంగోలు సకలానందవిలాసినీ ముద్రాక్షరశాలయందు,
ముద్రించి ప్రచురింపంబడినది.

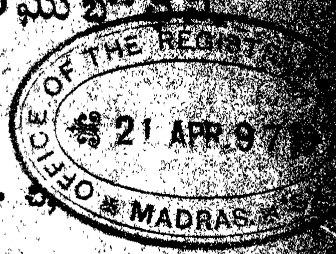
1896 సం॥ డిసంబరు.

దీనివెల ౫ అణాలు.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

శ్రీ [illegible]ారతార్ణవలఘుబో[illegible]

ఇది సరిచూచి [illegible]

[illegible] జిల్లా ఒంగోలు తాలూకా [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] శ్రీరామ నాయనింగారి ప్రోత్సాహమున

ఒంగోలు [illegible] ముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రించి ప్రచురింపబడియె.

1896 సం॥ [illegible]

శ్రీరస్తు, శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ భారతార్ణవలఘుబోధిని.

ఆదిపంచకము ప్రారంభము.

——:o:——

హిందూస్తాని మెట్టు - తోహర.

శ్రీవనితాధవునమ్మనబ్రోల్పురశ్రీహరినిదలంచి - విధిమహ - దే
వులస్మరియించి - హైమవతి - దేవినిమదినెంచి - నుతించి - భావమునన్
గణపతిగజాననునిభక్తిమీరపూజించి ॥ మధుసూదనుకోడలుగీర్వాణి
నిమదిలోపలనెంచి - వాల్మికుల - పదములుసేవించి - వ్యాసనుతి - ము
దమునగావించి - ధరాస్థలి - ప్రథమాంధ్రకవీంద్రుడగునన్నయనుభావ
మునన్గీర్తించి ॥ కమ్మకులపయోధిపూర్ణశశిక్రిష్టమ్మకుమారుడనూ-
నాగినే - నిమ్మువంశజుడను - పదకవి - త్వమ్ముజేసినాను - భక్తవర -
తమ్మికంటిదయవేంకటకవియనిదనరువాడనేను ॥ పంచమవేదంబనబ
రగినయీభారతకిధజూడ - మహాంబుధి - గాంచుటకిదివోడ - గానునే
కుంచిసేయువాడ - పూర్వకృత - సంచితఫలమున్మంచిదనుచును రచిం
చబూనీనాడ ॥ శౌనకాదిమానేంద్రులునైమిశకాననమునజేరి - పుణ్య
కథ - వీనులవినగోరి - భారతవిధానంబేదారి - దెల్పుమన - తానుగ్ర
శ్రవసుండనుసూతుడుతత్కథదెల్పెనుమీరి ॥ ధారుణిధృతరాష్ట్ర
పాండువిదురులుధరణిపతులుగలరు - పాండుసుకు - మారులేవురలరు-
ధృతరాష్ట్రకు - మారులునూరువురూ - వారలా - పారవారసమధీరు
లుహస్తిపట్నములోగలరూ ॥ క్షితిపతియగు దృతరాష్ట్రకుమారులశ
తవితతియుగూడి - జలక్రీ - డతులితముగనాడి - పాండుసుతు - లతోచె
తురతనాడి - వాయుసుతు - డతులశక్తితన్నులకానూర్వురుదృతరా
ష్ట్రినిసుతులోడి ॥ గాపాటుసుగనిదుర్యోధనుడతికోపవంతుడాయెన్-

పవనసుతు - యూపుమాపు సేయర౯ - యెట్టులని - తాపమెక్కువాయర౯ - సుయోధను - తాపసహితులగుపాండవులనుగని - తాసహింపడాయెర౯ ॥ యేతెరగునైనవీరలజంపీభూతలమేలెదనూ - నేనువి - ఖ్యాతిగాంతుధరను - భీముని౯ - ఘాత జేసెదాను - మనంబున - పాతకమనిదలచనువీరలనేపాతిపెట్టెదాను ॥ క్రూరులువిషమిడియన్నముబెట్టినసారమంటదాయె - జీర్ణమై - మేరుధీరుడాయె - భీముడే - తీరుజావడాయె - సుయోధను - డేరీతిసవీరలజంపెదనని యెక్కువఘచ్చరమాయె ॥ ద్రోణాచార్యులువారందరికిని బాణవిద్యజెప్పి - నామదిక౯ - బూనుయిష్టముఖ్పీ - తీర్చువా - రీనిజెప్పుడిప్పి - శూరులీ - శ్రేణిలోనెవరనకౌరవులదివినిబూనరైరితలద్రిప్పి ॥ ఆమాటలువిని వాసవనందనుడతిశౌర్యముతోను - గురువరనీ - ప్రేమదీర్చెదాను - చూడునా - సామర్థ్యముతోను - సురేంద్ర - స్తోమంబెమురేగినగెల్చెదననజూచిద్రోణుడిట్లనెనూ ॥ యోర్చిశౌర్యముననాయభీష్టమునుదీర్చెవాడవురా - ద్రుపదునినె - దిర్చిపట్టితేరా - శూరులసె - దీర్చెవాడవుగా - యర్జునా - నేర్చునునావిలుద్యనెల్లనీకిచ్చెదగైకొనరా ॥ నరుడాద్రోణుని మాటలువినితా నతిరయమునపోయెర౯ - ద్రుపదుడా - పురిలోనెదురాయె౯ - ఫాల్గుణుడు సరకుసేయడాయెర౯ - ద్రుపదునిం - గురుదక్షిణగాబట్టితెచ్చెతా గురునికోరెక్కబాయర౯ ॥ కక్కసమునదుర్యోధనాదులొకలక్కయిల్లుగట్టి - పాండవుల - నక్కడుండబెట్టి - యింగలము - నొక్కరాత్రిబెట్టి - వారలను - చక్కసేయుమనిపురోచనుండనుటక్కరినక్కడబెట్టి ॥ వుల్లమునసుదుర్యోధనకృత్యంబెల్లతానుదెలసి - విదురుని వల్లవీరుదెలసి - భీముడా యిల్లుగాల్చివేసి - నిదురలో - తల్లినన్నదమ్ములనుదీసుకొని - తర్లెనానగరుబాసి ॥ వదపడిచిక్కడపికిభీముడుతాగదలిపచ్చెనపుడూ - హిడింబా - సుమతిగూడెనపుడు - హిడింబుని మదమణంచెనొకడు వడముడి - కిదనమురొదపినికుంతికుమారులునిదురలేచిరపుడు - భూసురులుండేయేకచక్రపురవాసముగాపంచి - భిక్షప్ర - సాదముభక్షించి - బ్రాహ్మణుని ఘోషనాలకించి భీముడు ద్రోషనిబకాసురునివధించి యాభూసురురక్షించె ॥ సుయోధనుడు పాంచాలరాట్తనయస్వయంవరమునోడి - రసపినియు-

రయంబునను క్రీడి వెళ్లిమత్స్యయంత్రతెగనాడి - పాండుసుతు - ల
య్యింతి పెండ్లాడి - వచ్చిరా - పయోజముఖిహస్తియానద్రౌపదివయారి
నేవురుగూడి ॥ స్వస్తిప్రమత్తై పాండుకుమారులుహస్తిపురము జేర - మ
హీసుర - యిష్టసఖుల జేరి - మురారి - నేస్తము ననుమీరి - ధర్మగుణ - ని
స్తంద్రులువారేవురునింద్రప్రస్థపురము జేరి ॥ వివ్వచ్చుడు తా తీర్థయాత్ర
జనిముగ్వుర పెండ్లాడి - సుభద్రా - జవ్వనితో గూడి - వచ్చి తా - నవ్వ
లహరిగూడి - యగ్నికా - కవ్వడి కాండవదహనమిచ్చె పాకారిసురలపో
గాడి ॥ జయప్రదుండగు విజయునకింద్రుడు నయంబునను వచ్చి - సంగర
వి - జయుండవని మెచ్చి - దివ్యశర - చయంబులను యిచ్చి - బనుపగా - ప
యోజనాభుండర్జునుడింద్రప్రస్థపురముకొచ్చి ॥ అష్టైశ్వర్యంబులతో
నుండినయపుడొకసభ దెచ్చి - మయుండును - ధిష్టరునకునిచ్చి - దీనిధ
ర్మిష్టులు నివసించి - యుండగా - దుష్టులకీసభ నిజమదృశ్యమని స్పష్టము
గా సూచించి ॥ మయుడిచ్చిన సభ జేరి నారదుని మాటలు తా వినియు -
రాజసూ - యయాగంబు వలయు - సకలభవ - చయము బాపవలయు
బావయగు - పయోజనాభుని బిలచి యాగమును బాగ సేయవలయు ॥ అ
నికృష్ణుని బిలచియు ధర్మజుడపుడా యాగము సేయన్ - జరాసం - ధుని
వధించుటాయెన్ - శిశుపా - లనువాడిట్లనియెన్ - ధర్మజుని - గనిధరసు
రలావనిపతులుండగ యవివేకంబనియెన్ ॥ యాదవకృష్ణుని పూజించుట
నీయవివేకము గాదా - విప్రతతి - నాదరించరాదా - మహాభూ - నాథు
లుండలేదా - యుధిష్ఠిర - యీదనుజారిని పూజించుటనీ వెర్రిబట్టిగాదా ॥
అనికృష్ణుని దూషించిన శిశుపాలుని గని ధర్మజుడు - కృష్ణుని - ట్లనకు మహా
ఘనుడు - జగద్ర - క్షణుడు సర్వసముడు - మాధవుడు - వనజాసనమర
పార్వతీశ్వరులవరమానసప్రియుడు ॥ యాదవుడని దూషించదగదనిన
వాదమాడమించి - నట్టియా - క్రోధాత్ముని గాంచి - మురారి - క్రోధం
బున వచ్చి - శౌర్యమున - తా దూషించిన శిశుపాలుని యాతక్షణమె వధిం
చి ॥ నప్పరాత్పరుని గని పాండవులపుడతి మోదముతోను - మ్రొక్కి క్ర
మం - మెప్పుడు దయతోను - బ్రోవుమన - తప్పక విని తాను - కృష్ణుడనే-
నప్పాపమిమ్మెప్పుడు రక్షించెదనని యా ధర్మజుకనెను ॥ అంతటకృష్ణుండ

రిగినపిమ్మటనాసుయోధనుడును - తత్సభా - వింతగాంచుటకును - వచ్చి
యొక - కంతనిగానకను - పంకమున - వింతగపడగనిద్రౌపదిభీముడువిక
వికనవ్వగను ॥ లజ్జవోయిచనిమర్యోధనుడుల్లాసమువదిడించి - వేసితన
న - సజ్జనుబవళించి - యున్నయా - లజ్జశకునిగాంచి - సుయోధన - యి
జ్జగంబునేలుచునిట్లుండగనేమితకుగ్ - వదలంచి ॥ జూదమాడిగెల్పించెద
దలెమ్మనిసుయోధునెకొల్కలిపి - శకునిలే - పోదమనుచుదెలిపి - ధర్మజుని
జూదములోనిలిపి - కపటకృత - సాధుమానసుడుధర్మజుమోసలనుశకుని
పాచికలుదొలిపి ॥ యీసారెవరోడినపన్నెండేళ్లకవత్సరమును - అర
ణ్యాని - వాసముండవలెను - శభాసని - వేసిరిపందెమును - ధర్మజుడు - భా
సురాంగిద్రౌపదినేవురతారోసంబుననోడగను ॥ యుభయులుజూడగ
ద్రుపదపుత్రినీసభకీటుదెమ్మనెను - సుయోధను - డభయంబివ్వగను - ద్రౌ
పదిన్ - రభసముసేయుచును - దుశాసను - డీభరాద్వరదాయసుద్రౌ
పదిసతినీడ్చిదెచ్చియాసభనూ ॥ యెన్నివలువలొల్చినద్రౌపదిసతికేక
వస్త్రముండు - పాండవులు - కిన్నలగుచునుండు - సుయోధను - చెన్న
లరగనుండు - ద్రుపదసుత - వెన్ననిదలచుచుబ్రోవుమనుచు మదివేడుకొ
నుచునుండు ॥ దుష్టచరిత్రునితోజూదంబుయుధిష్టరుడాడియును - గెల్వ
లే - నష్టకాలమునను - వలదనుచు - నిష్టులుజెప్పినను - వినకతా - మ
హైశ్వర్యంబులోడిపాండవులారణ్యముజేరగను ॥ మౌనిశిఖామణిబ్ర
హ్మర్షియునగుశౌనకుడేతెంచి - దండధర - సూనునిగనిమంచి - మా
ర్గమును - వానికిబోధించి - దిగులువి - జ్ఞానివొందకుండుననియుకర్మాక
ర్మంబులనెరిగించి ॥ మానసమునఃఖజలంబులువిమలజ్ఞానవహ్నిలోను -
గలపిశో - కాసివహముమాను - జగద్భ్రమ - లోనుమాయమేను - స్వ
ప్నమని - శౌనకుడరిగినసూర్యోపాసనబూనిజేసియమసూను ॥ వర
ములుగైకొనిపాండుకుమారులువనములోపలాను - శాకముల్ - తరు
ణివండగాను - బోనమా - గ్గరునుగుడుచుచూను - గహనమున - పరమ
ధర్మబంధమునగట్టువడిపాండవేయులుండగనూ ॥ కిరాతవేషముధరిం
చివచ్చినవిరూపాక్షుతోను - కవ్వడిబ - వరముసల్పగాను - శివునిజ - స్వ
రూపుగాగ్గాను - పాల్గుణుడు - హరానందివాహనాశివాయనిస్మరించె

మానసమునను ॥ మెచ్చిశివుడుపార్థునకుపాశుపత మిచ్చుబాణమొస
గెన్ - లోకజయ - మిచ్చిభవుండరిగెన్ - యఖండలు - డొచ్చిక్రీడినడి
గెన్ - వలయుశర - మిచ్చెదరమ్మనియమరావతిపురి కిర్వ్వరరదమునజరి
గెన్ ॥ నరుడమరావతికేగినయూర్వశిమరులుజెందగాను - యర్జును
డు - వరుసగామమూను - మనినయూ - తరుణికోపమునను - వేశ్యసతి
ననునినపుంసకునిగాశపించినపురందరుండంతటనూ ॥ నరునిగనుంగొని
యూర్వశిశాపమెవరికిదప్పదనెనూ - యేకవ - త్సరాజ్ఞాతమునను -
యుండివెను - కరుగుశాపమనెను - దయమాడెన్ - వరసుతునకుదివ్యా
స్త్రములిచ్చిననరుచేకొనివచ్చిననూ ॥నిర్మలమానసుడగుబృహదశ్వము
నీంద్రుండొచ్చియును - వినయమున - ధర్మజుకిట్లనెను - కౌరవులు - దు
ర్మానసులనెను - దైవకృత - కర్మఫలంబనుభవింపవలెనేఘనునకైనగా
ననెనూ ॥ యిలనుకష్టసుఖములెవరికైననుగలవుధర్మరాజా - మున్ను
శని - వలనానలరాజా - యెన్నియిడు - ములబడెరవితేజా - దిగులు
మది - వలమహరిచ్చంద్రునకెంతాపదగలిగెయమతనూజా ॥ అనిబృహ
దశ్వుడరిగినమార్కండేయుడుచనుదెంచెన్ - ధర్మజుడు - గనుగొని
పూజించెన్ - మహాత్మ - మునులనివినుతించెన్ - మునీంద్రా - ధనహి
తరాజ్యవిహీనులమైయిటుతగనికష్టములువచ్చెన్ ॥అనిపల్కినమునిధర్మ
నందనావినురాముడుతొల్లి - భూసుతన్ - గనితీసుకవెళ్లి - నట్టిరా - వ
ణునిజంపిమళ్లి - జానకితో - చనుదెంచెనుశ్రీరాముడయోధ్యకుసౌఖ్యం
బునవర్తిల్లి ॥ సావిత్రీచందమునద్రౌపదీదేవిభక్తితోను - పతివ్రత - సే
వజేయగాను - కృష్ణుమీ - బావయుండగాను - త్రిమూర్తులు - బ్రోవరెనీ
సత్యమునకుద్రౌపదిబోటికష్టమునకూను ॥ కృతయుగంబునందుధర్మదే
వతచతురాంశంబులను - త్రేతయుగ - త్రితయాంశంబులను - ద్వాపర
ము - ద్వితియంశంబులను - ధర్మమిటు - ప్రతియుగంబునందుదరుగుకలి
యుగప్రవర్తనంబావలను ॥నిలచుపాద.మాత్రావశిష్టమైకలియుగధర్మ
మును - యల్పవి - ద్యలమోహంబునను - యొకరిమా - టలనుమెచ్చరిక
నే - గగనమున - సలిలహీనమేఘములుజనించునుస స్యఫలహతంబుగ
నూ ॥ నరులుకలియుగంబునకులాభిమానములనెంచరికను - వర్ణసం-

కరముసేయబూను - దురుసుహీ - సురవాణిజ్యమును - గల్గునని - యరి
గెనుమార్కండేయమహాముని యాపాండవులంతటను ॥ వనవాసముజె
యుచుండిద్వాదశవత్సరాంత్యముననుు - కర్మవిధి - యనుభవించవలెను
తప్పదని - యనుమానించకను - పాండునం - దనులజ్ఞాతముసల్పగవెడ
లిరినయమార్గంబుననూ ॥ నట్టడవిన్నిగైదువ్రులుజమ్మిపైకట్టకట్టిపెట్టి
దానికిఁ - గట్టితోలుజుట్టి - శవంబును - బట్టిపైనబెట్టి - పాండవులు -
గుట్టుగనజ్ఞాతముసల్పేదికనెట్టులనుచుమదిదట్టి ॥ నగోచరముగచరిం
చిమత్స్యపతినగరికేగ్లుజనను - తమ్ములను-ముగువనెంచితాను-ధర్మజు
డుదిగులుజెందగాను - సోదరులు - వగవకుమన్నామారువేషములవనిప
తిగొలిచెదమనెను ॥ సన్యాసివేషమునధర్మజుడుచయ్యనరాగనెను -వి
రటుడా - పుణ్యునిబిలచియును - యిచ్చటని - పుణ్యముండుమనెను-సం
మ్మతిను - సన్యాసముగాధర్మజువిరటుతో పచీసాడుచుండగనూ॥వంటల
వాడైవిరటునిగొల్వనువడముడిచనుదెంచెఁ - మత్స్యపతి - కంటగని
వచించెఁ - నీవుమా - యింటనుండమించుఁ - మోదమున - వంటలొం
డుచునుపిరటునిగృహమునవలలుడుతానివసించెఁ ॥ క్రీడిబృహన్నలన
నివిరటునిపురికేతెంచెనుచూడ - చిత్రముగ - నీడనుండువాడ - ననినవా
మేడనుండుమీడ - విరటుడన- పేడిరూపమునరాకన్నియలకుపాడనాడ
నెర్పాడ ॥ నకులుడశ్వపాలకుడైవిరటునినగరుజేరితాను - యశ్వశి -
క్షకుండననగాను - మత్స్యనా - యకుండతనితోను - యుండుమన -
చకచకాయనడలునేర్పసైంధవశాలనుండెమేల్గాను ॥ పశులగావసహ
దేవుగోపవేషముధరించిరాగ - మత్స్యపతి - వశుమతీశువలెగా - నె
న్నతా - పశులగాతుననగా - విరటుడా - రసికునిపలుకులకునుకుశ
లుండైపశులగాయుమనేబాగా ॥ సైరంధ్రివేషంబునద్రుపదజసరోజా
క్షివచ్చెఁ - సుదేష్ణసు - కురంగాక్షిగాంచెఁ - దాసిక్కృత - విరుల్ప
నివచించెఁ - మోదమున - విరాటరాజమహిషీసుధేష్ణ తానింటనుండ
నియమించెఁ ॥ అంతట కీచకుడొకనాడు సుధేష్ణకు-యింటికొచ్చెఁ-
సైరంధ్రి - కాంతను మోహించెఁ - సింహాబలు -డింతినడుగమించెఁ
ద్రౌపదీ - కాంతఁ కీచకునింటికిసుధేష్ణకల్లుదేరబంప్పించెఁ ॥ యోచిం

చియువోవక తీరదనియుకీచకు నిలు జేరి-కల్లుమా- రా చెలిపుదిగోరి- తెం
మనిన - కీచకుతమిమీరి - రంమ్మనిన - నీచుడనీకిది తగునాకీచకరాచధ
ర్మమునుమీరి ॥ అనిసైరంధ్రిహరినిదలచుచునచటనుండిపోగా - కీచకుడు
వెనుకబట్టపోగా - దైవపను - పునదనుజుడు రాగ - మూర్ఛిలిన - మన
మునకీచకుడుండగదొ్రపదివనితామణిజనె వేగా - వలలునిసదనంబున
కరు దెంచినలలనామణిగాంచి - వలలుతన - కులసతిగాసెంచ్చి - యెం
దుకీ - స్థలమునకే తెంచి - నావనిన - తెలిసియునన్ను ఘుగటనుఁరచితివ
నివెలదిమదినిచింతించి ॥ నాథాయేమనిదెల్పుదుకీచకునక్కకల్లుదేర -
సింహబలు - సౌధముజనక్కార - కోరనా-నాథులకునుమీర - ననిన
యా - సాధుపల్కనన్నట్టవచ్చేజనిచంపుకీచకునిశూర ॥ యీలాగునబ
లిక్కనవిని వలలుడుయాలోచనతోను - దొ్రపదీ - లోలనయనతోను -
నిశీధి వేళలోపలాను - నతననవి - శాలకుకేసరిబలునిబిల్వనేచక్కాడె
దననగాను ॥ అంతటకీచకుడాసైరంధ్రికాంతను మోహించి-సంతతము
నింతినిజింతించి - తాపమున - కంత్తునిదూషించి - సైరంధ్రి - దంతిగ
మనరమ్మనిపిలచినయాతరుణికోపముడిగించి ॥ వలదనిజెప్పినవినవని
దొ్రవది - వలపుగతలవంచెక - కీచకుని - పలుకులాలకించెక-నతన
న - స్థలముకురప్పించెక - వచ్చితా - వలలునికెరిగించినచనిబిరానబ
లకీచకునివధించెక ॥ అతివలవలలోజిక్కినవారలగతియీలాగెను -
స్త్రీలభ్రమ - వెతమృగతృష్ణాను - స్వాకృత - సతులుగుంసగాను - వు
దినిపర - సతితతిగోరినజారులకెప్పుడొకృతియీలానిజమౌను ॥ పా
తకసుయోధనాధులువిరటునిపట్టణంబులోను - పాండునృప - జాతులుం
డగాను - వారిక - జ్ఞాతభంగమూను - సేయుటకు - యాతతగోతతి
బొదివినబృహన్నలపుడుత్తరునకుతాను ॥ సారధిగాకురుసైన్యముమీద
కుచనుదేరంతటనూ - యుత్తరుడు - కౌరవులనుగనెను - అర్జునా-శూ
రులెవరోయనెను - కురువర - ధీరులుత్తరాయనికవ్వడిసదాకరు జెప్ప
తావినెను ॥ ఉత్తరుడత్తరివణకిరథంబునతత్తరిల్లిధుమికెక - నేనుమ
ళ్లొత్తుననుచునురికెక - యజననుం - డుత్తరుబట్టురికెక - బట్టితె-చ్చి
త్తరినెగబ్బెదరథసారథివీవుగమ్మనుచుబలికెక ॥ సదేనఃనుచుకవ్వడి

మాటలకుత్తరుండు సరగుననను - పార్థునకు - వరసారథ్యమును - సేయ
గా - నరు రాకడగనెను - సుయోధన - బిరానవచ్చెటివాడర్జునుడని భీ
ష్ముఁడపుడిట్లనెను ॥ పదమూడేడులునిన్నటితో సరి పాండుకుమారుల
కు - కష్టము - ల్వదలె నేటివరకు - వచ్చెనిదె - కదనరంగమునకు - క్రీడి
పుడు - కొదమసింగమాకలితో నశనముగోరి వచ్చెనటు జనకు ॥ భీతిమా
టలేలపల్కెదవు చాల్ నీతిగాదు మాను - నదీసుత - లేతమాటలేను - వి
ననుపో - సూతపుత్రుడేను - గెల్తుమని - గోతతిబాదివిరికర్ణుసుయో
ధనుకోపావేశంబుననూ ॥ వెడలివచ్చికవ్వడికడువడికురువీరులడవిలో
ను - చిచ్చుల - పిడుగువలెను తాను - సొక్కమ్మ - కదురయంబుగాను - వే
యగనే - చిడిముడిబడిసొక్కెక్కియు కౌరవసేననిద్రవోవగను ॥ యి
క్కురుసైన్యముసొక్కువదలుత్వరదిక్కుకరిగిచూసి - నదీసుతు - నొక్క
నివిడ జేసె - తక్కినవి - మక్కువేయొగోసి - తెమ్మనిన - ఘుక్కునతల
పాగాల్గోసుకతేరెక్కెననుత్తరుజూచి ॥ నరుగోగణమునుమర్లదోలు
కొనివిరటునిపురిజేరెనే - వారలుసి - దురదెలసియునదరెనే - కురుపతి
స - మరమువలదుమీరెనే - భీష్ముడన - మరలతమపురంబునకాకురుప
తిపిరికిమూకవడితారెనే ॥ అచ్చటకౌరవశూరులువిజయుండజ్ఞాతము
లోను - వచ్చెనని - యెచ్చరించగాను - భీష్ముడవి - పిచ్చిమాటలనెను -
యజ్ఞాతం - బచ్చటికిరాకమున్నెవెళ్లెననయందరొప్పిరంతనూ ॥ విరా
టాప్రిజుతో పాండుసుతులు తామరుగురూపులాను - దెల్పితం - మ్మెరుగ
జేయగాను - మత్స్యభూ - వరుడు వేడగాను - విరటనీ - మురుగు
ననజ్ఞాతముసల్పితిమనమత్స్యమహీశుండనెను ॥ నాకోరికలుఫలించెన
గ్జ నానాకుమారిసేను - యొసంగెద - గైకొనుమనగాను - విద్యోసగి -
చేకొనదగదనెను - కోడలిది - నాకుమాగుడభిమన్యునకింపని నరుడ
వనీశ్వరుకనెనూ ॥ అభిమన్యునకుత్తరకు విరటుడొకశుభముహూర్త
మునను - వివాహం - బభిరామంబుగను - జేసిమహా - విభూతినో
సగగను - బలరాముం - డిభరాడ్వరదుడు కృష్ణుడరుగుదెంచిట్లనెధ
ర్మజుతోను ॥ కపటద్యూతంబాడిరాజ్యమున్నపహరించినారి - భూ
మిపా - లివుడుమీరుకోరి - సుయోధను - కపాయుంబుమీరి - సేయ

కొక - సుపాయసూక్తులమానిసినంపుటయుచితమనెనుదనుజారి ॥హ రివాక్యములెస్సనిబలదేవుండాసభలోననెను - కృష్ణుపలు - కీర్తుతెరం గులకును - మేలుయె - క్కరునిబంపవలెను - బంపియా - కురుపతి మదికనుగుణ్యంబుగపాల్గోరియడుగవలెను ॥ సుధర్మరాజోడినరాజ్యం బునుజూదంబునగెలిచెర్ - శకునితా - యదార్థమాడించెర్ - జూ దమున - యుధిష్ఠరునివంచెర్ - కౌరవుల - నధర్ములనుటకుకారణమే మన - యాసాత్యకికోపించెర్ ॥ యిష్టంబునజూదంబాడిరనుచునిట్టు లాడమేథా - ధర్మజుని - కష్టపెట్టలేదా - వారునీ - కిష్టులనుచుగాదా - సుయోధను - కిష్టంబునబోధించినవినునాదుష్టమానసునిమీద ॥ కదనరం గమునగానివారిపనికుదురదనుచులేచి - ద్రుపదుడా - మధుసూదనుజూ చి - నామదికి - విదితంబిదితోచి - యున్నదన - మధుసూదనుడాద్రుపదు నియోచననుంచిదనెనుతలయూచి ॥ కౌరవులునుపాండవులుమాకొక టిగానివేరుగాదు - సుయోధను - జేరపోవుసాధు - పాండవులు - గోరు పాలులేమ - పొమ్మనిన - పోరుజరుగునావలననికృష్ణుడు జేరెద్వారవతి పాదు ॥ తనకుసహాయముకృష్ణునిగైకొనతలచిసుయోధనుడు - ద్వార వతి - చనుదెంచగనపుడు - పరుండెను - వనజనాభుడతడు - రాజ్యసము - గనితలదెసనుండెనుసుయోధనుడుకాల్కడుండెనర్జనుడు ॥ తల్కడను న్నసుయోధనుగానకమేల్కనిముందరనూ - అర్జునిపల్కరించగాను- మొ్రలనే - తల్కడొచ్చెననెను - సుయోధన - కాల్కడనున్నార్జనుని మొ్రలనేగాంచితిననియిట్లనెను ॥ గోపాలురపదివేవురనొక్కరుగోరి డినన్నొకరుర్ - కృష్ణుడన - కోపంబునమీరెర్ - సుయోధను - గోపా లురగోరెర్ - పాల్గుణుడు - నాపాలికిరంమనియాశ్రీమన్నారాయణు గోరెర్ ॥ పదివేవురగోపాలురదోట్కొనిబలరామునితోడ - సహా యము - కదనమునకువేడ - వినిహలా - యుధుండతనితోడ - సుయోధ న - మెదిమెటుబోతేనేమినూరకుండెదనేరానటుచూడ ॥ అనవుడుసు యోధనుడాకృతవర్మునిపాలికిజనెను - వకట్ఔా - హిణిబలంబుతోను- సహాయము - చనుదెంచెదననెను - వినిసుయో - దనుండునిజపురికరిగెశ ల్యుడాధర్మజుగనవచ్చిననూ ॥ గనిపాండవులుకృతాంజలులైశల్యునిపూ జించియును - కాంచనా - సనమునసుంచగనూ - ధర్మనం - దనునకుద

యగనెను - కష్టముల - ననిపియుసుఖులైయున్నారాయనవినిధర్మజుడి
ట్లనెనూ ॥ మీదయవల్లనుకుశలంబేమామీదకరుణతోను -నీవ్రమం-మా
దరించవలెను - యనినవిని - సాధుశల్యుడనెను - యేమడుగు - కాదనకి
చ్చెదననినశల్యుతోకాలసూనుడిట్లనెను ॥ సారసాక్షుడర్జునునకుసూ
తముసల్పనున్నవాడు - కృష్ణసరి - సారధియీలేడు - జగంబుల - మీరు
దక్కలేడు - కర్ణునకు - సారధివీవైనసవ్యసాచినిసారకృపనుగాపా
డు ॥ పూర్ణకటాక్షంబునశల్యుడుయమపుత్రునకిట్లనెను - కర్ణునకు -
నిర్ణయముగనేను - హీనగురి - కర్ణకఠోరమును - జెప్పుచును - క
ర్ణునిసారధినైనైపార్థుని గాపాడెద నయమునను ॥ నహుషుడు
కృతదుర్ణయముల బిడౌజునతికష్టంబులను - బెట్టెశచి - సహి
తంబుగధరను - విధికృతం - బహానిర్జరులకును - దప్పదా - న
హుషునికైవడికౌరవనాథుడునాశమొందుననిజనెను ॥ యక్షౌహిణిలు
పదుదొకటిగూడెనాసుయోధనునకు - కౌరవుల - శిక్షసేయనిటకు -
పాండవుల - కక్షినిమాన్పుటకు - ధర్మజున - కక్షౌహిణులేడుగూడె
పాండవరక్షణంబుకొరకు ॥ సంజయుడాధృతరాష్ట్రునిపనుపునజనిధర్మ
జుతోను, - సంధిసే - యంజనుమని తాను - ధర్మజున - కంజలిజేసియును -
మొక్కియా - సంజయుడరుదెంచియుకురుపతితోసారపరాక్రములనె
ను ॥ కౌంతేయులుమునుమీసేతలకునుకనలుచున్నవారు - ధర్మమే -
సంతసమనువారు - కౌరవకు - లాంతంబనినారు - యుద్ధమా - పంత్రం
బెజయమనిధర్మముకురుపతికిజెల్పుమన్నారు ॥ అనిసంజయుడెల్పిన
పాండవులపరాక్రమునాదినెంచి - దృతరాష్ట్రు - మనమునజింతించి -
భీమసే - నునిలావుదలంచి - సుయోధన - మనముగెల్వరాదిసంగ్రామ
ముమానుమనినప్పగాంచి ॥ కృపుడుగురుడసాధ్యబలులునాహవనిపుణు
లుండగాను - కర్ణుడే - నుపైనుండగాను - పిరికిపాం - డుపుత్రులేవు
రును - గెల్తురను - విపరీతోక్తులు మానుము రాజ్యంబేమివారికివననెను॥
మరునాడాపాండుకుమారులుహరిమందిరమునకొచ్చి - పాండవులు -
కరములుముకుళించి - వినయమున - పరమాత్మునిగాంచి - మనవివిను -
వరదామాజనకుడుమిముజూపియునరిగెననుచుప్రార్థించి ॥ దేవాదో
యామలతోకలహద్వేషమేలనయ్యా - కౌరవులకీవుజెప్పవయ్యా - కరి

పురం - బీవటుబోవయ్యా - వినవయా - బావాధృతరాష్ట్రునితోమా స
గభాగమిమ్మనయ్యా॥కల్లలాడిపాలివ్వనివారికికలినపజయమనుము - కృ
పాదుల-నెల్లజెప్పుమనుము-కడకునై-దూళ్లుయివ్వమనుమూ- కాదనిన-
యెల్లవారికిని జెప్పిరమ్ము మనమేమిసేయగలము॥పక్షపాతగలిమాదెస
నుంచుటబాగుగాదు దేవా - ధర్మయుత - మక్షయంబుగావ - నుభయ
లకు - కక్షిమాన్పనీవా - దీనసం -రక్షారమ్మనిపల్కినకృష్ణుడురయము
నకరిపురిపోవ ॥ విదురుండెదురేగియుతాకృష్ణునకింటవిందుజేసి-పాం
డవుల - పదిలముతానరశి - హరినిసం - మ్మదమానసుజేసి-పనుపగా-
కదలినరుగుదెంచినకృష్ణునకునుఘనమర్యాదలుజేసి ॥ వదరిసుయోధను
డిట్లనెహరితో వాలుదెలియలేక - నీవుమా - సదనమునకురాక - శూ
ద్రుడని - మదినెరెంగలేక - కేశవా - విదురునింటనన్నంబుగుడుచుటది
హితవానెసువివేక ॥ మాయింటికిరాకుండుటేమనినమాధవుడిట్లనె
ను - శౌరినుతి - జేయకనుండినను - హీనజా - తీయుండినవలెను - య
వ్వరగు - నాయెడమదిభక్తియుగలవాడెనవనిబ్రహ్మణుండనెను ॥ న
మ్మనహరిభక్తులదూషణయమనరకప్రాప్తమౌను - విదురుడెద - తం
మికంటెయనును - నాలవకు - లంమ్మనదగదనెను-శ్రుతీధర -బ్రహ్మ
జ్ఞానంతుబ్రాహ్మణాయనిపల్కగవినవనెను॥ప్రియమెసగంతగపిలచియ
న్నమును బెట్టుటలెస్సనెను - నీవుమ-ర్మయమానసమునను మాదెసక-
ప్రియుడవుగావనెను-యెట్టులన - నయగుణులేవురుపాండుకుమారులు
నాకుప్రాణములుధరను॥పగవారలయన్నంబుగుడుచుటదిపాడిగాదువి
నుము - పాండవుల - పగమదిసంతతము మీకుగల - దుగనుకతగవి
నుము - ప్రాణముల్ - పగగొనువారలబోనముగుడుచుట తగదందురు
నిశ్చయము ॥ ఆకొల్వునవారందరువింజ్జంబాకిడినతెరంగు-నుండిరచ-
లాకృతినిదొడంగు - కేశవా - లోకనమునెసంగు -నప్రుడుగని - యా
కృష్ణుండనెపాండుకుమారులయరపాలిట్లనొసంగు ॥ బాయనివైరంబే
లావనిసగపాలుయివ్వరాదా - వారుమీ -దాయాదులుగాదా - పాం
డవుల - దాయబాక్కులేదా - సుయోధన - మాయబ్రతుకులెవరికిశా
శ్వతముమంచినిగనరాదా ॥ నంమినవారినిచెరచుటనీకిది న్యాయము
గాదోయి - మనశౌరీ - రంమ్మనిత్యమోయి - కీర్తియే - కంమునిలచునో

యి - వారిపా-లింమనిపల్కె-నవినిసుయోధనుడుతంమికంటివినవోయి ॥
యేనుసూదిమొనమోపినమాత్రంబేనిభూమినివనూ-పాండవుల - కేను
భాగమివను-బట్టినిఁ-బోనునుంచెదాను - వారొచ్చిన-సానలేనికత్తులే
మితెగుననిసాహసంబుబూనగనూ ॥అష్టాతురినాముదువిశ్వాకృతినపు
డుదాల్చితాను-యంధునకు-దృష్టియివ్వగాను-తన్నుగని-దృష్టితీయుమ
నెను-దీసియా-మష్టశకునిమశ్శాసనాదికృతదుర్బోధలువలదనెనూ॥హ
రికర్ణునితనయరదమెక్కుమనియావలజనియనెను- వారలే-వురకునన్న
వనెను-ద్రుపదసుత-వరించురమ్మనెను-కర్ణుడనె- వరదావారలునన్నున
మ్మకొనివలయుధనంబివ్వగనూ॥ నట్టేటిలొపుట్టిముంచివిడచియుపెట్టి
రాదగూను-యర్జనుడు-గిట్టికేనురాను - నల్వురను-గొట్టుటకునుపోను-
శౌరినీ - విట్టులాడతగదనికర్ణుడుతావెళ్లెకృష్ణుడంతటనూ॥ వనజాక్షు
డుచనుదెంచిధర్మజునిగనుగొనియిట్లనెను - సకలధర -జనపతులుండగ
ను - సుయోధను - డనెనుభాగమివను - పొంమనిన -చనుదెంచితిసంగ్రా
మమునగానిచక్కఁ-పడడనగవినెను ॥ కడువడిదృష్టద్యుమ్నాదులకు సే
నాధిపత్యమిచ్చి - భేరినిన - దడరుగమూయించ్చి - కౌరవకు-లడవిగొ
ట్టనెంచి - పాండవులు -వెడలెకురుక్షేత్రంబునకుసమరవివాహముగమ
దినెంచి ॥పాండవులాకురుభూమికిరాగనిపల్కెసుయోధనుడు - శాత్ర
వుల - ఖండించెనమిపుడు - యరదముల - దెండివేగమిపుడు - పెనకువ
కు - లేండిలేండిరాండిరాండిపాండవదండమీదికిపుడు ॥ద్రోణకర్ణకృ
పకృతవర్మాదుల సేనపతులగాను - జేసితా - సైనికులతోను - సమర
ముఁ - బూనిలేవగాను - భీష్ముడని - యేనీవతిరథుడవునీతమ్ములనెంచ
గసమరథులనెను ॥ మనబోజాగ్రణికృతవర్మశల్యబాహ్లాకులతిరథులు -
లక్షుణశ - కునివినుసమరథులు - దండధా-రణులునర్ధరిథులు - సైంధవు
డు - మొనత్రిగర్తపతులేవురుతోబుట్టువులుమహారథులు ॥ అతిరథోత్త
ముదుద్రోణాచార్యుండందునిందులాను - కృపుండతి - రథుడుభాను
సూను - డర్ధరథు - డితడనిదెల్పగను -కర్ణువిని మతికోపంబుననదీసు
తునితోనతడిట్లనెరయమునసూ ॥ నీవర్ధరథుండవంటివితక్కవేమిజ్ఞా
చినావు - యర్ధరథు - డీవునేనులావు -కయ్యమున - రావుచూచెదావు-
యనినవిని -యావలభీష్ముడుజెప్పెసుయోధనుకాపాండవులలొలావు ॥

గనయుధిష్టరుండతిరథుడుకవలుగాంశ్యడుసమరథులు - ద్రౌపదీ-తనయులుమహారథులు - యుత్తరుం - డనిలజుడతిరథులు - ఉత్తములు-వినుమత్స్యపాంచాలావని-పతులిరువురుమహారథులు ॥వరాతిరథులకుతలఘటోత్కచుడువాసవసూనజుడు - చేదిభూ - వరశిశుపాలజుడు - మహారథ - కరులుపాండ్యుడతడు - నధిరథుడు - నరుడీమానముపాడనవశమేనాజివైరిజితకరుడూ ॥ అనిదెల్పినవిశిసయోధనుడ భీష్మునిలావడుగగను - నేశిఖం - డినియొక్కనిగనను - యుద్ధమున - ననుజయించరిలను - భీష్ముడనె - ననిజనమేజయునకు వైశంపాయనుడు దెల్పినెను ॥ నందందనాముంగళమిదెగోవిందసదానంద - సూరిజన - బృందనుతముకుంద - యిందిరవ - సుంధరధవమంద - రాద్రిధర-సుందరాంగయంమ్మనబోల్లనవందితపదారవింద ॥

కందగీతిగర్భచంపకమాల.

మురహరిపాండవావరదభూధరధారణవాసుదేవతా । మరవినుతాధిపాపరమమానిజనార్చితపాదపద్మకా । వరకరిరక్షణాగరుడవాహరమాపతికామరూపకా । తరలకృపామృతీవసుధతల్లెనబోల్లుపరవాసపాలనా ॥

గర్భకందము.

హరిపాండవావరదభూ।ధరధారణవాసుదేవతామరవినుతా । కరిరక్షణాగరుడవా । హరమాపతికామరూపకాతరలకృపా॥

గర్భగీతము.

వరదభూధరధారణవాసుదేవ।పరమమానిజనార్చితపాదపద్మ। గరుడవాహరమాపతికామరూప - వసుధతల్లెనబోల్లుపరవాసపాల ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీహరి చరణారవింద మకరంద బిందాస్వాద నిందిందిరాయమాన మానస కంమ్మవంశపయః పారావార రాకా సుధాకర నాగిసెనికృష్ణదునాయని తనూభవ తారాశశాంక శ్రీకంఠశౌరిమోహినీవిలాసద్వయనాటకాలంకార నిర్మాణ యశోధురంధర వెంకటకవీంద్ర ప్రణీతంబైన శ్రీమహా భారతార్ణవలఘుబోధిని,

ఆదిపంచకము,

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు, శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ భారతార్ణవలఘుబోధిని.

యుద్ధపంచకముప్రారంభము.

——:o:——

హిందూస్తానిమెట్టు - తోహర.

శ్రీరమణీమణిహృదయేశ్వరమునిసేవితకవిలోలా - కోవిదవి-చారసుగుణశీలా - జలధరా - కారకనకచేలా - జగన్మయ - భూరిదయాచలధరనంమ్మనబ్రోల్పురవరజనపాలా॥ దేవా వైశంపాయనముని జనమేజయుడడుగగను - మానిజగ - తీవరవినుమనెను - భారతక-థావలదెల్పెదను - ధర్మయుత - మీవారలుసంగరవిజయులుయీమేదినిలోపలను ॥ కురుక్షేత్రంబునరెండుతెరంగులపరిగమివిడిసియును - ఓండోరులు - నరుకగదలచియును - పాండవులు - గురుకృపాదులకును - మ్రొక్కి-కృప - గురులనుజ్ఞగొనిసంగ్రామమునకుకుతుకంబునవచ్చియును ॥ మనమునస్వజనపరాసనంబునకుమరిశంకించియును - క్రీడికృ-ష్ణునితోనిట్లనెను - కౌరవుల - గనబంధువులనెను - శత్రులని - మనసోర్వమజంపుటకుచేతులాడవనినకృష్ణుండనెను ॥ యీవిచారమేటికిరీటి మనకెక్కడివారనెను - వైరిదయ - భావంబునమాను - జీవునకు-చావులేమపూను - విగ్రహము - భూవిభులకుధర్మంబనికృష్ణుడుపురికొల్పినవినితాను ॥ నరుడుశిఖండనిముందిడుకొనిసురనదిసుతుబడనేశఁ-తూర్పుతల - శరతల్పునిజేసెఁ - శకునిసో - దరులనువధజేసెఁ - సంశప్త - కరిబలంబుబరిమార్చశౌరినరుడరిగిశౌర్యమునడాసెఁ ॥ అచ్చట సంశప్తకులతోటినరుడావహంబుజేయఁ - వెళ్లెనని - హెచ్చుకేకవేయఁ - గైమవుల్ - దెచ్చిపట్టుటాయఁ - శౌర్యమున - నిచ్చటకౌరవసైన్యకులుమహావిరావేశనులామెఁ ॥ బుర్హాన్పురిజరిపాగాల్మెరయ

గశిరంబుననుజుట్టి - తిలకము - ల్మెరయనుదుటబెట్టి - యస్త్రము- లక్క
రాబ్జమునబట్టి - తురగముల - కరుణకాంతివస్త్రభూషణంబులు క్షురుసై
నీకులుగట్టి ॥ భారద్వాజుడుసంఘటించెనొకపద్మవ్యూహమును -వివిధ
దే - శారాద్ధశములును - గురుశకుని - భూరిశ్రవసులును - మొగ్గరము -
జేరిరివలయాకారంబదిగనిశ్రీశునల్లుడిట్లనెను ॥ కీచకాంతకాపినుమా
జనకుడుక్రీడిజెప్పెదీని - సంగతిక - యోచనేలబూని - జయించెద -రా
చమూకసైని - ధర్మజుడు - జూచిబాలుడవునిన్నంపుటమది చొరదనవిని
బిరుదూని ॥ పురారిబలారిమురారిక్రీడిటువుత్తెంచిననేనూ - జయించె
ద - సరకుసేయననెను - నరసుతుం - డరిగెవేగమునను - చొచ్చిపటు -
బిరానకౌరవమహార్ణవంబునదిరుగుమందరగిరోను ॥ నరుకుమారునర
దంబెత్తెరగునదిరగెపౌజులోను - సైదువులు - చురుకుసేయుచూను- ల
క్ష్మణుని - నురుముసేయగాను - సుయోధను - పరిగమిసౌభద్రునిబొదివిరి
శరపరంపరలుగాను ॥పాండవులభిమన్యునకుదోడుజనపద్మవ్యూహము
నా - సైంధవుం - డుండెనడ్డమూన - జొచ్చుటకు - గండిలేదుగాన -
సుయోధను - దండొకటైయభిమన్యునిచదిపిరిదయనాశనధర్మమున ॥
ఆసమయంబునవాసవనందనుడాసంశప్తకులా - సదమదము - జేసివ
చ్చెచాలా - దుఃఖమున - గాసిజెందుకాలా - సుతునిగని - వాసవనంద
నుడన్నానీవిటువగపుజెందెదవదేలా ॥ అనినసవ్యసాచికెనుధర్మజుడ
భిమన్యుడుసేన - జొచ్చెమే - మునుజనుటకుబూన - సైంధవుడు - మొ
నకడ్డముబూన - వారునీ - తనయునియధర్మమునను జంపిరనవినికిరీటికో
పమునా ॥ ప్రతిజ్ఞగొనిఫాల్గుణుడుసైంధవునిహతమొనర్చెభూరి - కోప
మున - వితతిసేనపోరి - సకలనర - పతులజంపెకోరి - క్రీడిమది-ప్రతా
పశీలుండైసుయోధనుసిబలముజంపెనటమీరి ॥ యిలావంతుజంపినయ
లంబిసునిచలమునవధియించెన్ - ఘటోత్కచు - డులాతితతినెంచెన్-
శతృలని - బలంబులణగించెన్ - కోపమున - జలజాప్తసుతుండాఘటో
త్కచునిశక్తిగొనివధించెన్ ॥ విరాటద్రుపదులద్రోణుడుగూల్చినవీరా
వేశమున - భీమసో - దరులుసంగరమునా - ద్రోణుసై -శరములేయ
బూనిన - ద్రుపదనృప -వరకుమారుడాద్రోణునికంఠముదరిగెనిముషమా
త్రమునా ॥ ద్రోణుడుమృతిబొందినసుయోధనుడుభానునందనునకు-స

ర్వసే - నానివహంబునకు - నాధిపతి - గాను జేసెరవికు - మారుతన -
సేనలమకరవ్యూహంబునిల్వ జేసెనుబవరంబునకు ॥యింద్రజునకుధర్మ
నందనుండ నెవీరయుద్ధమునకు - కర్ణుడొక - సాంద్రసేనకిటుకు - కట్టె
మక - రేంద్రాకృతిమనకు - తెరువేమన - చంద్రవ్యూహవిధానంబుని
ల్పిసవ్యసాచిసేనలకు ॥ ధైర్యముగనుమధ్యప్రదేశమునతానుండినడా
సెఁ - ధర్మజుడు - శౌర్యంబునదూసెఁ - శరంబులు - దుర్యోధనునే
సెఁ - విరథుడై - శౌర్యహీనుడైసుయోధనుండాశల్యసేనబాసెఁ॥పాం
చాలకుమారులరాధేయుడుప్రాణంబులుదీసెఁ - భీముడది - గాంచి
కర్ణునేసెఁ - విశిఖములు - ద్రుంచికర్ణుడేసెఁ - హస్తిగని - పంచా
స్యునిచందమునకర్ణుపైపాల్గుణుండువడిడాసెఁ ॥ కురుకుమారుల
జనునిదాకిధరగూలిరిదుశ్శాస - నుండువడి - నరుగుదెంచిరోష - భీ
ముపై - కరుగజంపెవాస - వతనయుం - డరివృషసేనునివధించెసంగ
రపరమకౌతుకనివాస ॥ సూతతనూభవునకుశల్యుండనెశూరుడజ
నుండు - సమరవి - ఖ్యాతయుతయశుండు - క్రీడితోకి - రాతుడైశివుం
డు - నోడెనీ - వాతనిగెల్వగలేవనకర్ణుండాగ్రహంబునను మెండు ॥
కుటిలాత్ముడమనపగవారలబహుగొనియాడెదవేలా - శల్యనీ - కుటి
లత్వముదూల - నర్జునని - తలద్రుంచెదచాల - క్రోధమున - చటులప
రాక్రమయహిశరంబుగొనశల్యుడుగనియిదిమేలా ॥ గాధేయాగురి
గాదనచిత్తముక్రోధమునచలించెఁ - కృష్ణుగధ - మాధారుణికుంచెఁ -
యర్జునుని - మీదప్రయోగించెఁ - యహిశరం - బాధనుంజయునిమకు
టముద్రుంచియుక్రోధంబునతిరిగొచ్చెఁ ॥ సర్పముఖుశరంబునారుశర
ములసదమదంబుజేసెఁ - క్రీడితా - నేర్పరచియుదూసెఁ - గైదువు
లు - గూర్పుగానుజేసెఁ - కర్ణుపై - దర్పంబునపదిశరంబులనగొనిధ
నుంజయుడువడిజేసెఁ ॥ రాధేయునిరథచక్రముగ్రుంగినరథముడిగిట్ల
నియెఁ - ధరస్థుడ - మీదలేయకనియెఁ - యరదమే - త్రైదతాళు
మనియెఁ - రథస్థుడ - మాధవునకు నీకు వెరచిగాదిదిమంచిధర్మమని
యెఁ ॥ క్రీడిమోలనాగలనుండికృష్ణుండేడధర్మమనెను - మున్నునీ-
కేడపోయెననెను - యీతగవు - నేడబోడమెననెను - పదుగురుఁ -
గూడిక్రీడిసుతుజంపిననాడిబాడియేడజనెననెను ॥ ధనుంజయాసంది

యంబేలననమనంబుననురోష - వహ్నిదరి - కొనంగనరుహేష - మ
హాస్త్రం - బును చేకొని పూషా - న్సుతునితల - దునిమె ఘోరశరమాక
ర్ణునితలదోఁగెరక్తమునభాస ॥ రాధేయునిదలచుచుకురుసైన్యమ్మురణ
ముబాసిబరచేఁ - సుయోధను - ఖేదముకృపుజూచేఁ - ద్రోణిక - ర్ణా
దులెల్లసమసెఁ - మాటవిను - మాధవసహాయులతో కయ్యంబికమా
నుమనినకోపించేఁ ॥బలాధిపత్యముశల్యునకిచ్చినబవరంబునగెలుచుఁ-
యనుచుతా - బలికిశల్యుబిలచేఁ - మద్రవిభు - డలఘుడొచ్చినిలచేఁ-
సుయోధను -బలాధిపత్యముశల్యునకిచ్చినపాండుసుతులపైకొచేఁ॥వ
నజాక్షుడుధర్మజునిగనుంగొనివచ్చెశల్యుడనెను - మేనమా - మని
మానసముననుదయవలదు - మనుజపతులకిలను - శాత్రవుల - కనలి
జంపవలయుననినధర్మజుడనఘుటుజేసెదననెను ॥ కురుసైన్యముసమర
మునవెడలెభాసురశౌర్యంబునను - కరులుకరు - లరదమునరదము
ను - హరులుహరు - లరికారివ్యంబునను -గలసిరిటు-పరిగమికురుపాం
డవులుకయ్యమునపదునెన్మిదరోజునను ॥ నకులుడురాధేయునిసూనుల
పైనరదంబునడాసెఁ - భాసురాం -బకములుమూడేసెఁ-వారిఘో-
టకములుబడవేసెఁ - వీరసా - యకంబులనుచేకొనియుచిత్రసేనాధి
పుప్రాణముదీసెఁ ॥ అన్నచిత్రసేనుండువడినగనెనంతసత్యసేను -
డుసుశర్మ - లన్నవైరితోను - గలసివిర - ధున్నిజేయగాను -ద్రుపదసు
త - గన్నశృతసోమునిరథమెక్కియుకనలిమాద్రిసూను ॥ డిరువదిశ
రంబులేసెసత్యసేఁజీవంబునుదీసెఁ-సుశర్మం -డరుగుదెంచిడాసెఁ-
యరదమును - నరికిపారవేసెఁ - వెరెయొక - నరదంబెక్కియునకు
లుడుసుశర్మశిరముద్రుంచివేసెఁ ॥ వడముడిశల్యుడుగదాసంగరమువి
డిబడిరావేశఁ - వెనుకకే - డదుగులుజనిదూలెఁ - భీముగద -కడరి
శల్యుసోలెఁ - కృపుడుగని - బడినశల్యుదోట్కొనిజసేనాజికిపాండవా
గ్రజువెడాలెఁ ॥ తెప్పరిల్లిమద్రేశ్వరుడంతటతేరెక్కియుడాసెఁ -ధ
ర్మజుని - గొప్పశరములేశఁ - వైరులను - చొప్పడగనుజేసెఁ -యప్పు
డా - చొప్పుగనివృకోదరుండుభల్లముగుప్పెనుమద్రేశుఁ ॥ యురు
వడిసురథుండాగురుసుతుపైనరవముబరపించేఁ - గురుసుతుం-డరిసు
రథునిగాంచేఁ - బాణమున - సురథునివధియించేఁ - సుయోధను - శ

రపంచకమునదృష్టద్యుమ్నునియురువడిగదద్రుంచెఁ ॥ పులులచంద
మునశల్యధర్మజులుదలపడిరాలమునా - యొండొరులు - చలంబునను
బూన - ముకుందుడు - గెలువుధర్మసూన- యనినహరి - పలుకులువి
నిశంకింపకధర్మజు డలఘుశౌర్యమునా ॥ భక్తిమీర హరిహరాముల
నుతనభావమునునుతించెఁ-ప్రణతుడై - శక్తినిస్మరియించెఁ - గైకొని
యు - నోక్తిగగురిగాంచెఁ - ధర్మజుడు - శక్తిప్రయోగించినయనిశ
ల్యునిజంపిరక్తమునముంచెఁ ॥ గనిశల్యానుజులుధర్మజునిపైగదియగవ
ధియించెఁ - చూచిశ - ల్యునిచుట్టములొచ్చెఁ - పాండుతుటు - ము
నబిరానజొచ్చెఁ -ధర్మజుడు-మనిమెదుర్విషహప్రభృతికుమారులననిల
జుండువధియించెఁ ॥ ఉలూకుండుచనుదెంచియుసహదేవునిపయికని
ముసగి ॥ నిశితశర - ములనేయగమెలగి - ఉలూకుని - తలదునిమెనుపెన
గి - చూచిసౌ - బలసుతుండుబడకనుగవనశ్రులుబారదుఃఖమునకల
గి ॥ సుగుడశకునిసహదేవునిపైతనమగతనంబుజూప - త్రిశరములు -
నిగుడించినకోప - మునశకుని - నెగతాళియుసలుప - సహదేవుడు - న
గుచునుమాషుశపారకనిలునాంచతనిశరంబులుచాప ॥ మునసుద్రుంచి
కౌరవదుర్నయతతిమూలమనిదలంచి - శకునితల - మనిమెననుజుగాం
చి - పాండునం - దనులుసంతసించి - రప్పుడుహృత - జనశేషులుజనిసు
యోధనునిగనిశకునిచావునెరిగించి ॥ పుడమిరేడుపనుపునజనిపరిగమిగె
డసెసంగరమును - సుయోధను - విడచివెట్టితాను - వెరచియొక - మ
డువులోపలాను - దాగగసి - వెడలివచ్చిధర్మజుడుసుయోధనుకిట్లనెనిం
మడువునను ॥ సొచ్చియుండమేలెశూరులకిదిహెచ్చుగాముమెచ్చు - రా
జులిది - మెచ్చరనుచునమ్ము - చావునకు - నిశ్చయించిరంము-నీసుతుల్-
జచ్చినసీకీబుద్ధిటుబొడమెనురాజరాజలేలెమ్ము ॥ పగగొనిభాగంబివ్వ
కమమ్ములబాఁపెట్టలేదా - లక్కయి - ల్లుగలపెట్టలేదా - దాగితే - న
గుబాటునుగాదా - సుయోధన - మగతనంబుగలమీసంబుంటెమాపయి
రారాదా ॥ రమ్మనవినిదుర్యోధనుండుధర్మరాజునకిట్లనెను - నాకు
నర - దంములులేవనెను - కుమారులు - తంములురణమునను - సఖు
నెదా - హంముగొంటిడస్సితిపోటులచేనయినసమరమునను ॥ చ
క్కగనొక్కసికొక్కడువచ్చియుసాహసమునపోరు - డటులగా - కొ

క్రౄనిప్పైబారు - బడినసే - చాక్రమయినశూరు - డనగమిము - ని
క్రౄమునీతమ్ములనుకేశవునిచక్రాడెదనని చారు ॥ గదాయుండితుండై
ప్రాచంబుననుకదలివచ్చితాను - సుయోధను - మదసుభీమసేను - గద
లుగొని - కదనరంగమూను - సల్పిరరి - మదగజమునుమదగజముపోరిన
టుగదాకౌశలంబునను ॥ యవ్వారులావనియడిగినకృష్ణుడుకవ్వడికిట్లనె
ను - సుయోధను - చివ్వకుమిగులనెను - వినియుతా - కవ్వడిహరికనె
ను - పవనసుతు - డెవ్విధమునగెల్చుననగకృష్ణుడుకవ్వడికిట్లనెను ॥
ప్రతినపట్టిసుర్యోధనూరువులుభంగపరతుననెను - జెప్పుమా - రుతపు
త్రునకనెను - శాత్రవుల - హతమొనర్చవలెను - యూరువుల - హృతమ
ధర్మమున కపటజూదమున వెతలుబెట్టిరనెను ॥ వడముడిగనకవ్వడి
చెయితొడపైసడిగనివడిగాను - భీమసే - నుడుగదప్రేయగను - సు
యోధను - తొడలువిరిగిపడెను - గనిబలదే - వుడుహాలాయుధముబూని
కోపమునవడముడికిదితగదనెను ॥ నాభిదిగువగదసమరముసేయుటన
ధర్మంబుగాదా - యూరువులు - నాభిదిగువగాదా - వీనికిది - యే
భూపతిబోధా - ఊరుహృత - మీభీమునకిదిరీతిగాదనినవినికృష్ణుడుబల
భద్రా ॥ వినవామైత్రేయునిశాపంబునవిరిగెనుతొడలన్నా - పవననం-
దనునిప్రతిజ్ఞన్నా - యభిమ - న్యునివారలుమొన్నా - యధర్మము - కన
లిజంపిరనపినసహించకనుజనెనిజపురిరామన్నా ॥ తొడలువిరిగిపడిసు
యోధనుడుహరితోనపుడిట్లనెను - నీవుక - వ్వడికిజెప్పితివెను - పా
ర్థుడుచే - సడిగనియునుగదను - పాపక - ర్ముడువడముడిబడవైచెను మే
ల్నడవడిమరమైనాను ॥ నేలపాలుగా జేయనెమిమ్ముల నాలము
లోపలను - యరదము - న్నెలగృంగగాను - కర్ణునిఖ - గూలజేసియూ
ను - యధర్మము - కాలసుతునిబొంకించిగురునిచెక్కాడితిరనహరివి
నెను ॥ చలమునవిషమిడిపాండుకుమారులజంపదలచలేదా - ద్రౌప
దిన్ - కొలువుకీడ్చలేదా - మీరుసతి - వలువలొల్చలేదా - కుంతికొ
డు - కులపదమూడేండ్లడవులలోపలనిలువజేయలేదా ॥ అనిజనికృష్ణు
డుగాంధారికినమునసుతదుఃఖమును - మాన్పియ - జనునెకడకుజ
నెను - కృపసుయో - ధనునిగనుంగొనెను - దుఃఖపడి - జననాథాభో
గములువిడచినేలనుబడకర్మంబనెను ॥ గురుకుమారుడాసుయోధనుగని

నికొంతదిగులుజెంది - క్రంమ్మరను - నరపతి సెలవంది - శాత్రవుల - పరిగమినిమరొంది - యుండిరిదె - బరిమార్చెదనపినశ్వత్థామకృపాచార్యుండనెకంది ॥ నిదురాసక్తులజంపదలచుటకునీతిగాదుమాను - మనినవిన - కమరాత్ముడుతాను - పాండవులు - నిదురవోవగాను - గాంచిద్రౌ - పదేయులనదృష్టద్యుమ్నాదులబరిమార్చియుగురుసూను ॥ పరివధసంగతికౌరవనాథునకెరుగజెప్పవినెను - గురుసుతుఁ - మరిమరిపోగడియును - స్వర్గమున - కరిగెకురుపతియును - యిట్టులా - నరపతిదుర్యోధనునిప్రాణములునరుగజూచిగురుసూను ॥ యుత్తరగర్భముచేరతుననిన కృష్ణుండాతనికనెను - వినుమునే - నుత్తరగర్భమును - బ్రోచెదను - పిత్తునాశనమును - జేయనని - యుత్తరగర్భమురక్షించెనుహరియుర్విజనులుమెచ్చగను ॥ ద్రౌపతికుమారతతిహతంబునకు వాపోవగజూసి - పాండుసుతు - లాపగతునిడాసి - ద్రోణసుతు - నేపణగగజేసి-విజయుం - డాపాపాత్మునిపయికోపంబుననతనిపరిభవముజేసి ॥ గురుతనయుండనిప్రాణముహరింపజొరకనువిజయుండు - ధర్మభూ - వరుడుమాద్రిసుతుడు - ద్రోణసుతు - శిరోరత్నమపుడు - బాణమున - బెరికితెచ్చిమణిద్రౌపతికిచ్చెనుభీమసేనుడపుడు ॥ వగపుమానుమనితెల్పినద్రౌపదివరమణిగనెనపుడు - మనంబున - వగపుమానెనపుడు - ధర్మజుకొ - సగగనుమణినపుడు - భక్తిపెం - పుగశిరంబుననుధరించికౌరవతగవుమానెనపుడు ॥ మనమునదృతరాష్ట్రిదుసుతదుఃఖార్ణవమునమునుగుచును - యుండెనా - తనిప్రాత్తంబునను - పాండునం - దనులుకులుకమునను ॥ యుండెనని - యనుజనమేజయునకువైశంపాయనుడుదెల్పవినెను ॥ శాతసమదభంగామంగళమిదెగమాధరణిసంగ-భక్తనుత - పక్షిరాట్తురంగ - పుండరీ - కాక్షమోక్షగంగ - జనకరిపు-శిక్షసారయమ్మనబ్రోల్పరజనరక్షమోహనాంగ -

కందద్వయ రుక్మవతీకపుల విలసిత గర్భక్రౌంచ పదవృత్తం. ౧

సారసనాభాసాధ్యన సారాసరసిజభవ షితసనకసవంద్యా ।
గౌరవినేత్రాకారవృకారా కరుణజలనిధి సుగరుడతురంగా । ధారణ

విద్యాదైత్యవధారాధరణికమలధవతనురుచినీలా । వారణరాజావైరి
ని వారావరదజననినిభవరపురవాసా ॥

గర్భప్రథమకందము

సారససాభాసాధ్యన । సారాసరసిజభవపితసనకసవంద్యా ।
గారవినేత్రాకారవు । కారాకరుణజలనిధిసుగరుడతురంగా ॥

గర్భద్వితీయకందము.

ధారణవిద్యాదైత్యవ । ధారాధరణికమలధవతనురుచినీలా । వా
రణరాజావైరిని । వారావరదజననినిభవరపురవాసా ॥

గర్భరుక్మవతీవృత్తము.

సారసనాభాసాధ్యనసారా । గారవినేత్రాకారవుకారా ।
ధారణవిద్యాదైత్యవధారా । వారణరాజావైరినివారా ॥

గర్భకమలవిలసితవృత్తము.

సరసిజభవపితసనకసవంద్యా । కరుణజలనిధిసుగరుడతురంగా ।
ధరణికమలధవతనురుచినీలా । వరదజననినిభవరపురవాసా ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీహరిచరణారవిందమకరందబిందాస్వాదనిందిందిరాయమా
న మానస కంమ్మవంశపయఃపారావారరాకాసుధాకర నాగిరేనికృ
ష్ణమనాయని తనూభవ తారాశశాంక శ్రీకంకణౌరిమోహినీవిలాసద్వ
యనాటకాలంకార నిర్మాణ యశోధురంధర వెంకటకవీంద్ర ప్ర
ణీతంబైన శ్రీమహాభారతార్ణవలఘుబోధిని,

యుద్ధపంచకము

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు, శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ భారతార్ణవలఘుబోధిని.

శాంతిత్రయ ప్రారంభము.

———:o:———

హిందూస్థాని మెట్టు - తోహర.

శ్రీకారుణ్యార్ణవ శాశ్విత సరసిజభవనుత కామ - జనకలో - కాకార శ్రీను - దేవనర - పాకారిస్తోమ - చిత్తవిను - లేకో నారాయణ యంమన బోధిలే దీనరక్షణ భిరామ ॥ దేవా వైశంపాయనుని తో జనమే జయుడిట్లనెను - హేమహా - త్మా వాకుతకమును - జెలంగగ - నావల వినవలెను - దల్పుమన - గా వైశంపాయనముని యిట్లనె కయ్యము లోపలను ॥ పదునెనిమిది యక్షోహిణిల్పను సిపరము జేరగాను - పోల్చితన- హృదాబ్జంబునాను - ధార్తరా - ష్ట్రుదుఃఖించగాను - గనుంగొని - విదు రుడనెను కృతరాష్ట్రు దుఃఖావేశం బేలను మాను ॥ యౌవ్వనంబురూ పంబు జేవిత ముద్రవ్యసంచయములు - నిల్వవని - యివ్వసుధను బుధులు- బంధువులు - చివ్వగూలదిగులు - జెందరిల - నివ్వగ పేలను వలదనయంధు డువినివిదురునకనెబుధులు ॥ ప్రియాప్రియావస్తు రాక పోక కు ప్రీతి దుఃఖ ములను - లేకని - శ్చయులై యెటువలెను - యుందురుదే - లియగబ లుక మనెను - విదురుడా - సుయోధనుని జనకునకిట్లనెబుధసుజ్ఞానంబున ను ॥ లోకముని స్సారంబు జేసితమలోన వ్యాకులమును - పొరయరీ - లో కనడతలకును - లోవడిచి - కాకు జెందరిలను - దుఃఖసుఖ - మేకముగా గాం చెదరు పండితులు మేదినిలోపలను ॥ సంసారము దుఃఖంబని విడచిరి సన్మార్గులు మునులు - శరీరము - మాంసరుధిరగుములు - భూపతివి- తంసానిత్యములు - నిల్వవని - హంసస్వరూపు గాంచి శాశ్వితానందము గందురుఘనులు ॥ మట్టిబొమ్మలాటీ జగంబెప్పుడు పుట్టిగిట్టుచుండు - నీ

సుతుల్ - గిట్టిరనుచు మెండు - దుఃఖమది - బెట్టుకొని యుండు - మానిసు
ల్ - పుట్టుటగిట్టుటకొరకనిదుఃఖముబోవబల్కె వ్యాసుండు ॥ మానవ
నాథాపుత్రశోకమునుమానివేయుమనెను - యంధుడా - మానిబోధవి
నెను - దుఃఖమును - మానియుమానకను - యావిదురుని - తో నాగాం
ధారినికోడండ్రనుదోడ్కొనిరంమనెను ॥ పోలికలనికిగాంధారివధూ
తతిబిలచుకవిదురుడును - రాగపుత్రులహతంబునకును - సుబలసు
త - విలపింపగగనెను - కృపుడువగ - వలదనిగాంధారికిశోకంబును
చాయునటులజెప్పగను॥ అనుజులతోగూడియుధర్మసుతుండరుగుదెంచ
గాను - వ్యాకులం - బునశపింపబూను - సుబలజను - గనివ్యాసుడు
తాను - ధర్మజుం - డనఘుండజాతశత్రునిపైనీవలుకమానుమనగాను ॥
వాయుసుతుండన్యాయకృతంబుననాతనయునిగూల-జేసెనన - వాయు
సుతుడుచాల - భయంబున - డాయంజనిమ్రొల - వినతుడై - యో
యంమాగాంధారిదేవివినుమూరుభంగముసుచాల ॥ ప్రతినబట్టినీతన
యునిగూల్చితిప్రతిజ్ఞపిడచినను - వృత్తనగు - క్షితిపతిధర్మమును - గా
దనుచు - మతిమంతులుధరనూ - జెప్పుదురు - సుతుదుఃఖమునకు వెతవ
లదనిమారుతసుతామలంతటను॥కుంతిమనుమలదుఃఖముద్రౌపదికిమా
దుఃఖమును - మానుమని - యంతయుజెప్పినను - వినకవారంతయు
వగవగను - జనార్దను - డెంతజెప్పిననుసుబలరాజసుతసుంతైనామా
నకను ॥ ప్రలాపించెగాంధారిసుయోధనుకళేబరముగాంచి - దుశ్శా
సను - కళేబరమునెంచి - యభిమన్యు - కళేబరముగాంచి - మనంబున
తలచితలచిదుఃఖించెసైంధవునితనువుగాంచిగాంచి ॥ శరతల్పగతుం
డగుభీష్మునిగనిమరిమరిదుఃఖించెన్ - సౌబలుని-శరీరమునుగాంచెన్-
దుఃఖపడి - మురారిదెసగాంచెన్ - దిక్కులే - కరణ్యమునగూలెదవని
కృష్ణునియాగాంధారిశపించెన్ ॥ చిరునగవునగాంధారిశాపమునుశ్రీ
కృష్ణుడువినెను - సుబలసుత - వేరువనుచుజనెను - యంధుడా-వరధర్మ
జుకనెను - బవరమున - పరిగమీసమసినవారెందరనినపాండవాగ్రజుం
డనెను ॥ మెరుకపడ్డవారుత్తమజనములుడెబ్బదియారుకోట్లు - నిరు
వదివేల్ - దరమునదెగిరట్లు -మ్రిక్కిడిమూ-కిరువదినాల్గువేలు-నుము
న్నూట -టిరువండ్రనుసమసియుసద్గతినిర్జరపురిజనిరట్లు ॥ అని దెల్పియు

ధర్మనందనుండా సంజయవిదురులను-గాంచిసమ - సినఘూపతులకు
ను - భరతకుల - జనితరాజులకును - మీరిపుడు - ఘనముగదహనక్రి
యలుసేయవలెననివారంతటను ॥ వారునుయోధనరాజశల్యదుశ్శా
సనులకువాసి - యగరుక - స్తూరినూనెవోసి - యగ్నిసం - స్కారంబు
నుజేసి - ధౌమ్యుసహా - సారశాంతిపౌష్టికాదిశ్రౌతస్మార్తకర్మలను జే
సి ॥ కుంతిధర్మజునితోకర్ణుడునాకుమారుండుభాను - వరముచే-కాం
తియుతముగాను - గంటిమీ - కంతపెద్దగాను - యనినవిని-సంతసము
నకర్ణునకువరక్రియసల్పిధర్మసూను ॥ డభిమన్యుఘటోత్కచవిరాటు
లకునటువలెగావించి - కుంతిచి - త్రఘానుపాధించి - కర్ణుగసె -
నిభయంబునమించి - స్త్రీలకిక - వ్యభిచారరహస్యంబుదాగదనియమ
జుడుశపియించి ॥ మడిసినబాంధవులనుదలంచితామదిలోశోకించి -
రాజునై - పుడమినిపాలించి - యుండ, లే - లడవులకేతెంచి -యుందు
నన - వడముడికవ్వడినకులుండిట్లనెవగపేలన్వాథయించి ॥ కలిమిచుట్ట
ములజేర్చునుకలిమియుచెలులనుఘటియించుర్ - శౌర్యుడని - కలిమిచె
ననిపించుర్ సుగుణుడని - పలువురజెప్పించుర్ - రాజులకు -కలిమిబలం
బులుగలిగియుండవలెకాననమునవసియించర్ ॥ తగదనిచెల్పినధర్మనం
దనుడువగపుమానడాయెర్ - ద్రుపదసుత - మగసితోనిట్లనియెర్ -రణం
బున - పగతుగూలిపోయెర్ - ప్రాణపతి - వగపేటికిశాత్రవహతంబున
కువసుధనేలుమనియెర్ ॥ తరుణిమాటవినిసపరివారముగనరుగుదెంచి
యూను - సకలభూ - వరసంఘములోను - శుభవా - సరమునయమ
సూను - డరిభయం - కరులనుజులసంతసమునసింహాసనంబుననుతా
ను ॥ అంతటధర్మజుడాకరిపురపట్టాభిషిక్తుడయ్యెర్ - ద్రౌపదీ-కాంత
యుతుండయ్యెర్ - తంములకు - సంతోషంబయ్యెర్ _ ధర్మసుతు-మం
తనమునశ్రీకృష్ణునిదలచుచుమహిపాలుండయ్యెర్ ॥ యొకనాడాభీ
ష్మునిపాలికిజనియుధిష్ఠిరుండడిగెర్- పూర్వజ-న్మకర్మమెటుతొలగుర్-
దుష్కృతము - సుకృతంబెటుగలుగుర్ - దెల్పుమన - సకలధర్మనిర
తునకుభీష్ముడాసరణిదెల్పదొణగెర్ ॥ పోత్సాహబలంబునులేకనుమ
దికుత్సాహంబివదూ - క్షేమసం-వత్సరసుఖమివదూ - కర్మమే -వా
త్సల్యానుజనదూ - రాజులకు - మత్సరమునమార్గులజంపకమహిను

కృతంబలవడదూ ॥పరమపదముప్రాప్తించెతెరగికనెరుకపరతువినుము - ప్రపంచం - బరుగచూపుగనుము - నిల్చునదె - పరిపూర్ణంబనుము - బాహ్యానుది - పరాత్పరుండక్షరాక్షరంబులగురుతుదెలియగనుము ॥ సంసారమునంనుండియనంటకిచరించగావలెను -జలంబున-హంసరూపువలెను - జీవతతి - హింసమానవలెను - మనంబున - హంసోహంబణగేచూటెదోనరయుచుండవలెను ॥ యీతడుబీజుడుదేహుడింద్రియుడువీతమానసుండు - జీవుడని - నీతిబలుకుచుండు - వేదముల-చేతకర్మమెండు - నిగుణుం - డాతనికిపిలేవనిశ్రుత్యర్థంబమర జెప్పుచుండు ॥ యుక్తిలేనివారలకీవిద్యనుయొసంగవలదనెను - వసిష్టుడి - యుక్తిజనకునకును - డెల్పవిని - ముక్తిదారిగనెను - గానమది - భక్తియుక్తిగలవారికివ్వమనిపాండవాగ్రజునకనెను ॥ గంగాస్నానముజనులకల్మషముభంగపరచువినుము - నాకము - పొంగజేయునిజము - శౌరిపద - సంగతమహాఫలము - గల్గుశ్రీ - గంగాప్రభావమును వర్ణింపనుఘనులకైనదుర్లభము ॥ అన్నదానమునుసేయవలయుతా నెన్నిభంగులాను - జ్ఞానులను - సన్నుతించవలెను - దీనులెడ - మన్ననొందవలెను-ధరణిపరి - కన్నెలయెడమాతృభావమునతాగాంచుచుండవలెను ॥ కల్లుదాగిపుటయునిల్లుగాల్చుటయుకఠినపాపములను - పొందువా - డెల్లలోకములను - మాటవడి - గిళ్లమూటవలెను - ఖరతమును - కల్లలాడువారికిగర్వితులకుకాలునిపురినిజమనెను ॥ సుజ్ఞానులకేకాకమోక్షమిలప్రజ్ఞాళికిలేదు - ముక్తిగురు - సంజ్ఞలేకరాదు - యీశ్వరా - సుజ్ఞలేకకాదు -సృష్టికల - విజ్ఞానంబునమాయజగత్సృష్టివిడుపకసద్గతిలేదు॥ పార్వతిశివునిగనుంగొనినాధాపరధర్మములను - డెల్పుమన -పార్వతికిట్లనెను - గిరిసుతా - సర్వముదెల్పెదను - వినుమునే - సర్వజ్ఞుడనాయందుప్రపంచమునమునిపుట్టునసెను ॥ భక్తజనులకునుముక్తియొసంగదభవానివినుమనెను - సతికిపతి - భక్తిముఖ్యమనెను - ధర్మయుత - ముక్తిగోరవలెను - మానవులు వ్యక్తిగలిగివిద్వాంసులయెడసద్భక్తినిలుపవలెను ॥ విష్ణునామమునువిదినపఠించినయిహపరసౌఖ్యమునుగల్గుశ్రీ - కృష్ణునిమహిమలను - గన్గొనిల - కృష్ణమాయలనెను -భూతములు - కృష్ణలీలలీజగత్సర్వమునువిష్ణుమయంబనెను ॥ మహాదేవునిమ

హాత్మ్యంబు దెల్పుమన మాధవుడిట్లనెను - ధర్మజా - యిహపరంబులకును - పరమగుచు - మహిమంబేమనను - భక్తులకు - మహసులఘుండని శ్రీకృష్ణుడు శివమహిమ జెప్పెనంతటను ॥ ధర్మరాజునకు సకలధర్మములు నిర్మలముగ జెప్పి - నదీసుతు - మర్మములను విప్పి - రాజకృత - ధర్మములను జెప్పి - శుభాశుభ - కర్మములేలాగున జనించుననకాలసూనునకు వొప్పి ॥ శుభాశుభంబులు పూర్వజన్మకృత పుణ్యాపాపములను - గల్గునని - శుభకాలంబునను - నదీసుతు - డుభయులముందటను - పరాత్పరు - డిభరాడ్వరదుని యనుజ్ఞగొనితనువిడచి పరముజనెను ॥ పరలోకగతుండైన భీష్మునకు పాండురాజసుతులు - చందనా - గరుదారుచయములు - దెచ్చి భూ - సురవరమంత్రములు - సెలంగగ - వరధర్మజుడగ్నిసంస్కారమును గరపినగని మదిదిగులు ॥ జెందినగంగాదేవి దుఃఖమును మందరగిరిధరుడు - మాన్పినీ - నందనుడు సుగతుడు - భీష్ముడు వు - రందరపురికవుడు - జనియెనా - నందముగ సిజనమేజయునకు వైశంపాయనుడనెనపుడు ॥ హస్తిరాడ్వరదమంగళమిదె భవని స్తరకమలాక్ష - సకలజగ - వస్తుమిశ్రదీక్ష - కృపామయ - హస్తమానిపక్ష - ప్రశస్తా - స్వస్తిప్రదయంమనబోల్పురసుజనస్తుతశ్రీవక్ష ॥

మత్తేభ కంద గర్భితసీసము.

వికరపద్మాక్షిపపిశ్వసద్విలసిత । కారుణ్యమందారకాముకారి । సుకరిపాలాబ్జజసూనబాణజనక । గాంగేయచేలానఘూఒనాప్త । బవరభీమాసురబాహుగర్వితహర । వైకుంఠనారాయణా ముకుంద । యమరరాజార్చితయంమ్మబోల్పురవిధు । మానింద్రసంసేవ్యమాఘనాంగ ॥ గరుడగమనా ర్తరక్షణపరమపురుష । సత్యచరిత భక్తవరద నగరకృప । భవహ్యతబలసోదరసారశవిజననుత । సదమలగుణచయహృదయుచరణకపల ॥

గర్భమత్తేభము.

కరపద్మాక్షిపవ్విశసద్విలసితా కారుణ్యమందారకా । కరిపాబ్జజసూనబాణజనకా గాంగేయచేలానఘా । వరభీమాసురబాహుగర్వితహరా వైకుంఠనారాయణా । మరరాజార్చితయంమబోల్పురవిధూ మానింద్రసంసేవ్యమా ॥

గర్భకందము.

గరుడగమనార్తరక్షణ । పరమపురుషసత్యచరితభక్తవరద
సా । గరకృపభవహృతబలసో । దరసారాకవిజననుతసదమలగుణ
చయా ॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీహరి చరణారవింద మకరంద బిందాస్వాదనిందిందిరాయమా
న మానస కండ్మ్రవంశపయః పారావార రాకా సుధాకర నాగి సేనికృ
ష్ణమనాయని తనూభవ తారాశశాంక శ్రీకంఠగౌరిమాహాసి . లాసద్వ
యనాటకాలంకార నిర్మాణ యశోధురంధర వెంకటకవీంద్ర ప్ర
ణీతంబైన శ్రీమహాభారతార్ణవలఘుబోధిని.

శాంతిత్రయము,

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు, శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

భారతార్ణవలఘుబోధిని.

అశ్వమేధపంచకము ప్రారంభము.

——:o:——

హిందూస్థాని మెట్టు - తోహార.

శ్రీవిలసత్కరుణాంతరంగసురుచిహృదాబ్జభృంగ - జగన్నుత- దేవఖగతురంగ - సాధుస - ద్భావమంగళాంగ, త్రివిక్రమ - దేవకీనం దనదనుజభంగజననిభపురశ్రీసంగ ॥ దేవా వైశంపాయనమునిజనమే జయునకుదాను - జెప్పెని - ట్లావనిపతితోను - వినుమునీ - కావలకథనే ను - దెల్పెదను - భూవల్లభతరుసంచయములసురభూరుహమోయన గాను ॥ ధర్మజుసాత్యవతేయునకనెనుపితామహాకర్ణులను - జంపి నా - కర్మంబెటుజనును - దెల్పుమన - నిర్మలాత్ముడనెను - నీకుదు - ష్కర్మశంకగలిగినయాగమునసుధర్మమునతొలగునసెను ॥వాసిగాశ్వ మేధంబుసేయుమనవగపుమానకాను ॥ బంధుజన- నాశనముకుతాను- ధర్మజుడు - గాసిజెందగాను - కృష్ణుడనె - నిశత్రుజయంబెమోక్షంబిది నిజమజ్ఞానముమాను ॥ చచ్చినవారలకేడ్చినతిరుగావచ్చెదరేవారు- ది గులువడి - తెచ్చెదరేమీరు - రాజ్యము - స్వేచ్ఛలవిడిథారు - ణీసుర-మ్లే చ్ఛగపరిపాలించుమనినవినివచ్చి కాలునికుమారు॥డతిసంతసమునబుధా నుజ్ఞశోభితుడయ్యెనుతాను ॥ ధర్మపా - లితమునుండగాను - క్రీడియ- చ్యుతుగనగొనితాను - దేవనా - మతితత్వజ్ఞానంబుదెల్పుమనమాధ వుండునరుతోను ॥ యితిహాసంబొక్కటిగలదది వినువినయమానసము ను - గలిగియొక - క్షితిసురవరుధరను - యొక్కసుచ - రితసిద్ధునిగనె ను - శిష్యుడై - యతిభక్తితోతన్నాశ్రయించగనుయాసిద్ధుండిట్లనెను॥ మానసశారీరంబులేకమైమంచిచేతలురెండు - ధరాస్థలి - బూనిజే

యయుచుండు - కామగుణ - కాననమునమెండు - చరించుచు - నానా శే
షాదిరోగాబ్ధిలోనలసటబడుచుండు ॥ అశుభాశుభములనైనకర్మఫల
మనుభవించవలెను - త్రిమూర్తుల - వశముగాదువిడను - నరుచేతు-ర్దశ
లపొందవలెను - భక్తియుత - పశుపతిచరణారవిందములపైభక్తినిలు
పవలెను ॥ యోనయశుక్లశోణితములురెండునువెలదిగర్భమునను - పిం
డమై - యున్నుతొమ్మిదినెలను - శిశువుతా - జననంబొధరను - తొల్లిక
ర్మనుభవమునవర్తించుపరమపదమార్గముదెలియకను ॥ నరులుపుట్టి
గిట్టుచునీలాగునపరమధర్మములను - యెరుంగక - మరవస్తులధరను -
పొందుస -ద్గురువరునెరుగకను-నేనిపుడు-జరామరణములుజెందనిమా
ర్గం బెరుకపరతునననెను ॥ నిరాకార నిబిడనిరంధ్రధనాది పరముదెలి
యుమనెను - యెరుకచే - గురుతెరుంగుమనెను - తన్నుతా - నరశి
యుండుమనెను - వినుమనిన - పరవస్తువగనిశిష్యుడరుగగురుడదృశ్యు
డైజనెను ॥ అనిశ్రీకృష్ణుండీపరమరహస్యముకవ్వడితోను - జెప్పెము-
న్నునిమిషులకునేను - దెలియబలి - కినరహస్యంబనెను - క్రీడివిను -మన
ఘూనాలవజాతులకిదియెమంచిముక్తియనెను ॥ కృష్ణునమాటెలుపని
కవ్వడిశ్రీకృష్ణునకిట్లనెను - కొందరిల - విష్ణుశంకరులను -వేరు-గా-ధ్యే
ష్టంబేమనెను - శౌరివిని - విష్ణుబ్రహ్మరుద్రాదులనెప్పుడు వేరుశాయత
గదనెను ॥ మృతజాతపరిక్షితునిలబ్ధజీవితుజేసినహరిని - మహాత్ముల-
మతిసవాసఘనుని - కేశవుని - సతిరుక్మిణీధవుని - వాసుతుని-ప్రతికిం
చితివనెను త్తరకృష్ణునిప్రస్తుతించెనెమ్మదిని ॥యివ్వసుఘనుభవనాశనము
నకైవినయభావమునను - ధర్మజుడు - కవ్వడికృష్ణులను - గనుంగొని -
దవ్వననిట్లనెను - మనమికను -మువ్వేల్పులకానందముగనుయాగమును
సేయవలెను ॥ అనియజ్ఞాశ్వంబువెంటకిరీటినినుపగనరిగియును - సి
ద్ధుఘూ - జనపతులడ్డమును - రాగవా - రినిజయించిధరను-ప్రదక్షిణ-
మునను ద్దిరిగియును రాగబభ్రువాహనుండుతనపురమునను ॥ తురగంబు
నకడ్డునునకు నెదురుగనరుగుదెంచిడాసి - జనకుడని - యెరుకలేకవా
షి - శరంబుల - నిరుమూడునుదూసి - పార్థునపై - శరవర్షముగు
రిపించేశూరుడై యురుగైచువులేసి ॥ అతులశూరుడాబభ్రువాహ
నుచేక్షితినిసవ్యసాచి ॥ మూర్ఛవడ - నతనిగనివులూచి -చిత్రాంగద-

సతులిర్వురుజూచి - నాథుడని - సతిసంజీవనిమణి చేపార్థుఁడునిబ్రతికిం
చెనులూచి ॥ సకలరాజులనుజయించిపార్థుఁడుమఖాశ్వంబుతోను -
హస్తిపుర - ముకువడిరాగాను - ధర్మజుడు - ప్రకటితంబుగాను - సకల
జను - లకుసంతోషకరంబుగాశ్వమేధంబు జేసియమనూను ॥ డతిభక్తి
తోధృతరాష్ట్రునకునుగాంధారికిప్రియమునను - యనుదినం - బతుల
భోగములను - జేయుచు - న్నతరిసుఖంబులను - పొందుచును - దృత
రాష్ట్రుడుధర్మజునిగనుంగొని యతనితోనిట్లనెను ॥ సుతులుసమర
మునపోరినీగ్గిసద్గతికిపోయినారు - కృష్ణునను -మతిదప్పనివారు - మీరు
సు - వ్రతముజెసనారు - నాదుసం - మ్మతికిహితంబుగ గాంధారిదినక
న్నడవికంపవలెమీరు ॥ అనినవినియుధర్మజుడంధునకనెనడవికినిన్నిపు
డు - బోవుమన - మనసొర్వదువినుడు - నివెమా - జననిజనకులిపుడు-
నీమనం - బునతాపముమానగశీఘ్రిషతమొనరింతననప్రుడు ॥ వి
నిధృతరాష్ట్రుడుతపముసల్పవనమునకుజేరవలెను - యనియుతా -నును
గాంధారియును - జేరిరట - వనప్రదేశమును - బోవలవ - దనిజేప్పిన
విష్ణకసూకుంతిపోదానునుజనెవనమునను ॥ విదురుడుయోగంబునశ
రీరమునువిడచిధర్మసుతుని -తనువుసొ - చ్చెమరుగానుధరణి - సుజ
నుడా - విదురుచిత్రముగని - ధర్మజుడు -తదనంతరమునవిదురుతనువ
నలదహనమొనర్చెనుగతుని ॥ వనమునదృతరాష్ట్రిమలవిర్యాణము
నారదమూని - వరుడుజె - ప్పనపుఖ్యముబూని - ధర్మజుడు - జని
వారికిమాని - తంబుగవి - పినమునసంధునకతనిసతికిగొంతికిపరకర్మ
లుబూని ॥ జేసిధర్మజుడుద్వాదశదినమునభూసురోత్తములకు - దాన
ములు - జేసిగజపురముకు - వచ్చెసిం - హాసనరత్నముకు - ధర్మజు
డు - వాసిగముప్పదినైదేండ్లునుభూవలయమేలేప్రజకు ॥ సంతసమున
నిట్లుండగనచ్చటసర్వయాదవులకు - నాశనము - జెంతనుజేరుటకు -
ద్వారకా - ధ్వాంతంముణుగుటకు - ద్వారకలో - వింతమహోత్పా
తంబులనేకముహెచ్చెనుయదువులకు॥ మునిశాపలబునసాంబునికడువు
నముసలముజనియించెఁ - యొకరికొక - రునుపోరుటహెచ్చెఁ-యా
దువులను - జనులెల్లనశించెఁ - హలాయుధు - డునుశరీరమునువిడ
చియనంతునితనునందుగలసెఁ ॥ పాకటముగకాననమునకృష్ణుడు

పవ్వళించెనొకడు - వేటకా - డాకృషునియపుడు - వ్యాగంబని - చే
కొనిశరమపుడు - వేయగా - శ్రీకృష్ణుడుశౌరీ ముపిడిచియు జేరెపర
మపదమపుడు ॥ కలయవనంబునరామకృష్ణులనుకడువడివెతకుచును -
రామకృ - ష్ణులశరీరములను - క్రీడిగని - విలపించియునతను-రామకృ-
ష్ణులకునగ్నిసంస్కారముగరపెనుయుత్తమకర్మలను ॥ యాదవపు
రమునకొచ్చిపదార్వేల్యంగనాగణములను - రామదా -మోదరుదా
రలను - సకలమగు - యాదవజనములను - వెంటగొని -యాధనుంజ
యుడువెడలిచనియెనినదపుడుపూర్వనగమునను ॥ సారారుణకాంతు
లతోబొడమెనాసమయకాలముననను - పొంగిషూం - కారనినదముల
ను - సరిత్పతి - ద్వారకాపురమును - ముంపగ - భూరిజనులుగని
రద్భుతసరపూరోర్ణవంబునంతటను ॥ పంచవదంమునపాల్గుణుండు
విడియించినవనితలను - ధనంబును - గాంచిబోయకలను- జేసిదొంగ-
లించుకవెళ్లగను - యాదవ - మించుబోణులనుకురుక్షేత్రమునకుమె
ల్లగగొనిచనెను ॥ అవిజయుడు బలరామకృష్ణనిర్యాణమునిజము
గను - చెల్పవిని - భావములోపలను - మఃఖపడ - కేవలభక్తిగను-రుక్మి
ణీ- దేవీమొదలగుసతులువహ్నిప్రవేశంబైరంతటను ॥ నరుడచ్చుతరా
మాదులసంగతినజాతశత్రునకు - జెప్పవిని - కరిపురపాలనకు - తగ
యుధి - ష్టరుడుపరిక్షితుకు - కురుభూ-నరపతియధికారంబునొసంగిరి
యాపరిక్రుతునకు ॥ శుభము గలుగ దీవించిపాండుసుతు లిభపు
రంబుబాసి - పోవనొ - కర్రభైరవముజూసి - వారివెను - కభిచరము
గడాసి - రాగవా - రుభయులువెడలిరివనమూగణంబున యోగమాన
సముజేసి ॥ ద్రుపదపుత్రిసహదేవుడునకులుండునరుండనుధరను-పాని
ణమెడ - లిపడగగనుగొనెను - పవనసుతు - డపుడన్నతోననెను - ధ
ర్మజా - ద్రుపదజసహదేవుడునకులుడునరుడీపుడుబడుటకేమనెను ॥ అ
నినధర్మజుడువినిభీమునితోనప్పుడిట్టులనెను- ద్రౌపది -మనముననరుదె
సను - పక్షపా - తినిదాననుబడెను - సహదేవుడు - తనకంటెప్రాజ్ఞుండులేడనుచుదలచుదానబడెను ॥ చక్కదనంబున తనకంటెవ్వ
రుమిక్కిలిలేరనుచు - నకులుడే - నెక్కువనుచుదలచు - దానబడె -
నక్కరుతతిగెలచు - వాడసే - నొక్కదినంబనిప్రతినభంగమునసక్క

వ్వడిట డేననుచు॥ వినబలిక నవినివడముడియనుబడగనుగొనిధర్మజుడు - వానికొక - టినిజెప్పకనతడు - పోవగా - ననిమిషపతియపుడు-రథంబును- గొనిధర్మజునెదురొచ్చియరదమెక్కుమనినవినిధర్మజుడు ॥ తోడంబుట్టువులందరుబడేనాతోడనురావింపు - ద్రౌపదిని - గూడారావింపు - వారునన్ - గూడుటగావింపు - మనినవిని -నేడుస్వర్గమునజేరిరిద్రౌపదినీతంములునాలింపు ॥ మనినబిడౌజునకిట్లనెధర్మకుమారుడాశ్రయించెనే - కుక్కనా - వెనుకనుచనుదెంచెనే - రావలయు- ననయింద్రుడుగాంచెనే - ధర్మజా - మనుజభావమునుకుక్కలకిలనే మాటిక గలుగుమదినెంచక॥కుక్కలకునునాకంబుదొరకుటదియెక్కడి మాటనెను - నీవురథ - మెక్కుమనినపినెను - ధర్మజుడు - కుక్కవిడువననెను - ధర్మడా - చక్కనిధర్మంబునకు మెచ్చి యాకుక్కరూపువిడచియును ॥ ధర్మనందనానీసమానులీధరణిలోనలేరు - నీవుసద్ధర్మసుగుణసారు - డవుని - ధర్మకథలుధారు - ణిస్తుతిని - నిర్మలముగపూజ్యంబవ్వననితాధర్మనందనునిచారు ॥ యిందంబుననిడకొనియింద్రా-దులునభినందింపుచుఁ - స్వర్గమున - కరిగికుతుకముననా-ధర్మజుడు- పరమసుఖంబులను-పొందిసో దరాదిశార్దూలగాంచిననిమిషత్వంబుజెందెననిధరనూ॥జనమేజయునకువైశంపాయనమునివరుడీకథను-జెప్పెనని - యునీచరితమిలను - సజ్జనుల - కునానందముగను - కంమకుల-జునికృష్ణనునాయునికుపారుడనఘుడవేంకటనాముడను ॥భారతార్ణవం బీదులకివిజనభారమనుచుదెలసి - శౌరికృప - సారబలము జేసి - నాడసిది - కూరిమితో వ్రాసి - పఠించిన - వారికాయురారోగ్యములొసంగువనజాక్షుకృపజూసి॥ అందముగనుయీకృతిశ్రీహరిపేరందముగనువెలయు - దివాకర - చందరులీకలియు - గమునని౦ - పొందజేయవలయు - జనులకా - నందమన్మధాబ్దసహాశుక్లద్వదియాదిగావనిన్ వెలయు ॥ శ్రీసతినాథామంగళమిదెయాశ్రితమనుజోల్లాస - మాయకృత - భాసవశవిలాస -కల్పితా - శేషజగత్పోష - సాధుస - ద్దాసవరదకేశవధారుణివరతల్లెనబోల్పురవాసా ॥

కల్పిత కల్పవల్లి భాస్కర విలసిత వృత్తము.

సారసభవనుతసద్గుణసారా । సారసనయనవిజలనిధిశూరా ।

దారుణరిపుమురదైత్యవధారా । ధారుణిసుకమలధవభవదూరా । గౌరవిబుధభవమకారవుకారా । కారణవరవిధిఖలజనఘోరా । భూరిదయజననిబోల్పురభూరా । భూరుహసురతరుపురుషవుదారా ॥

గర్భ ప్రథమ కందము.

సారసభవనుతసద్గుణ । సారా సారసనయనవిజలనిధిశూరా ।
దారుణరిపుమురదైత్యవ । ధారాధారుణిసుకమలధవభవదూరా॥

గర్భ ద్వితీయ కందము.

గౌరవిబుధభవమకారవు । కారా కారణవరవిధిఖలజనఘోరా ।
భూరదయజననిబోల్పుర । భూరాభూరుహసురతరుపురుషవుదారా॥

గర్భ ద్విపద.

సారసభవనుత - సద్గుణసారా - సారసనయనవిజలనిధిశూర - దారుణరిపుముర - దైత్యవధారా - ధారుణిసుకమలదవభవదూరా - గౌరవిబుభమ - కారవుకారా - కారణవరవిధిఖలజనఘోరా- భూరిదయజనని - బోల్పురభూరా -భూరుహసురనుతపురుషవుదార-

లాలి పాట.

సారసభవనుత - సద్గుణసారా - సారసనయనవి - జలనిధిశూరా - దారుణరిపుముర - దైత్యవధారా - ధారుణిసుకమల-ధవభవదూరా ॥లాలి॥ గౌరవిబుధభవమ - కారవుకారా - కారణవరవిధి-ఖలజనఘోరా - భూరిదయజనని - బోల్పురభూరా - భూరుహసురతరు-పురుషవుదారా ॥లాలి॥

అర్థచంద్రికలు.

సారసభవనుతసద్గుణసారుఁ । సారసనయనవిజలనిధిశూరుఁ ।
ధారుణరిపుమురదైత్యవధారుఁ । ధారుణిసుకమలదైత్యవధారుఁ ।
గౌరవిబుధభవమకారవుకారుఁ । కారణవరవిధిఖలజనఘోరుఁ । భూరిదయజననిబోల్పురభూరుఁ । భూరుహసురతరుపురుషవుదారుఁ ॥

పెండ్లిపాట ॥ లక్ష్మీకళ్యాణ వైభావమె.

సారసభవనుత - సద్గుణసారా - సారసనయనవి - జలనిధిశూరా - దారుణరిపుమురదైత్యవధారా - ధారుణిసుకమలధవభదూరవ

రా ॥లక్ష్మీకల్యా॥ గౌరవిబుధభవమ - కారవుకారా - కారణవరవిధి-ఖిలజనఘూరా - భూరిదయజనని । బోధిల్పురభూరా । భూరుహసురత రుపురుషవుదారా ॥లక్ష్మీకల్యా॥

శ్రీ ర వ ళి ము.

సారసభవసుతసద్గుణ । సారాసారసనయనవి । దారుణరిపుముర దైత్యవ । ధారాధారుణిసుకమల - గౌరవిబుధభవమకారవు - కారా కారణవరవిధి । భూరిదయజననిబోధిల్పురఘూరాభూరుహసురతరు ॥

సు వ్వా ల పా ట.

సారసభవనుత - సద్గుణసారా - సారసనయనవిజలనిధిసూరా । దారుణరిపుముర । దైత్యవిధారా । ధారుణిసుకమలధవభవదూరా ॥సువ్విసువ్వాలే॥ గౌరవిబుధభవమ । కారవుకారా । కారణవరవిధిఖిలజనఘూరా । భూరిదయజనని । బోధిల్పురభూరా । భూరుహసురతరుపురుషవుదారా ॥సువ్విసువ్వాలే॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీహరిచరణారవింద మకరంద బిందాస్వాదనిందిందిరాయమాన మానస కమ్మవంశపయః పారావార రాకా సుధాకర నాగినేనిక్ష్మనాయని తనూభవ తారాశశాంక శ్రీకంఠశౌరి మోహనవిలాసద్వయనాటకాలంకార నిర్మాణ యశోధురంధర వెంకటకవీంద్ర ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతార్ణవలఘుబోధిని,

అశ్వమేధపంచకము,

సంపూర్ణము.